

Vy mot stads-entrén.

KULTURHUS JOAR
 PROGRAMHANDLING 2023-04-26
 framtagen av Stadion Arkitekter
 för Enköpings kommun

Innehåll

1. PROGRAMHANDLINGENS ORGANISATION OCH UNDERLAG
2. OM PROJEKTET
 - FASTIGHETEN, NÄRMILJÖN OCH STADEN
 - UTGÅNGSPUNKT, OMFATTNING, VISION OCH MÅL
3. FÖRSLAG
 - BESKRIVNING AV KULTURHUSET
 - ENTRÉPLAN
 - ÖVRE PLAN
 - KÄLLARPLAN
 - FLÄKTRUM
 - FASADER
 - SEKTIONER
 - YTSKIKT OCH REFERENSER
4. VERKSAMHETER
 - FÖRUTSÄTTNINGAR
 - PUBLIKA YTOR, PERSONALYTOR OCH TEKNIKYTOR
 - BIBLIOTEK
 - MEDIE-HANTERING
 - MUSEUM OCH TURISTINFORMATION
 - KONSTHALL
 - STORA SALONGEN
 - BIOGRAF
 - SALONG SVEA
 - SALONG RÖDA LYKTAN
 - SALONG SAGA
 - CAFÉ
 - KÖK OCH SERVERING
 - KREATIV VERKSTAD OCH MÖTESRUM
 - MULTI-SAL
 - ADMINISTRATIVA YTOR
5. HÅLLBARHET
 - HÅLLBARHETSPROGRAM
 - EKONOMISK HÅLLBARHET
 - SOCIAL HÅLLBARHET
 - MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET
6. TILLGÄNGLIGHET
 - DE BEFINTLIGA LOKALERNA
 - PROGRAMHANDLINGENS FÖRSLAG

1. PROGRAMHANDLINGENS ORGANISATION OCH UNDERLAG

STADION ARKITEKTER

Jenny Söderberg, uppdragsansvarig arkitekt

Frej Lind-Holm, medverkande arkitekt

Sara Wåhlberg, medverkande byggnadsingenjör

ORGANISATION

Programhandlingen har tagits fram i nära samarbete med Enköpings kommuns projektledning och verksamhetsrepresentanter. En projektledningsgrupp har löpande träffats för att föra dialog och stämma av arbetet med programhandlingen. Projektledningsgruppen har löpande kommunicerat med verksamheter och övriga aktörer inom kommunen, genom bland annat möten och framtaget projektmaterial.

PROJEKTLEDNINGSGRUPPEN

Rickard Westlöf, projektchef Samhällsbyggnadsförvaltningen, Enköpings kommun

Claes Lagelius, projektledare och lokalsamordnare
Upplivelseförvaltningen, Enköpings kommun

Linda Karlsberg, strateg och sakkunnig Upplivelseförvaltningen, Enköpings kommun

Niklas Östberg, kommunikatör Upplivelseförvaltningen, Enköpings kommun

Johan Dahlback, projekteringsledare, Sweco Management

Katarina Styf och Linda Zacharias, biträdande projekteringsledare, Sweco Management

Jenny Söderberg, uppdragsansvarig arkitekt, Stadion Arkitekter

ÖVRIGA AKTÖRER SOM INGÅTT I EN FÖRDJUPAD DIALOG

Jonas Nyström, förvaltningschef Upplivelseförvaltningen, Enköpings kommun

Anna Habbe, verksamhetschef kultur och turism
Upplivelseförvaltningen, Enköpings kommun

Helena Gille, teamledare Enköpings bibliotek, Enköpings kommun

Johan Linder, enhetschef museum, Enköpings kommun

Carl Bergström, enhetschef kultur, konst och bibliotek, Enköpings kommun

Magnus Silén, enhetschef kulturskolan, Enköpings kommun

Nina Halden Rönnlund, strateg kultur och turism, Enköpings kommun

Funktionsrätt Enköping, referensgrupp för tillgänglighetsfrågor

Richard Liljedahl, Eurostar

ÖVRIGA KONSULTER SOM BIDRAGIT TILL PROGRAMHANDLINGEN

Monika Spinner Rynkiewicz, sakkunnig tillgänglighet, Sweco Architects

Eva Buhr Berg, konsult hållbarhet, Sweco Architects

Huw Brandt, storkökskonsult, Afry

Milad Bavandi, brandkonsult, WSP

Andreas Surell, sprinkler, WSP

Peter Eriksson, uppdragsansvarig konstruktör Stomkon

Johan Bernrup, konstruktör Stomkon

Jens Olofsson, konstruktör Stomkon

Samira Halilovic, VS, Inneklimatbyrå

Martin Olsson, VS, Inneklimatbyrå

Susanna Bergqvist V, Inneklimatbyrå

Stefan Harrenlind, EI, Ramböll

PROGRAMHANDLINGEN BASERAS PÅ FÖLJANDE DOKUMENT OCH UNDERLAG

VBU Kulturhus Joar 2020-03-20, Enköpings kommun
Upplivelseförvaltningen

Förstudie Kulturhus Joar bilaga 1, 2020-11-05, White Arkitekter

Fördjupad förstudie Kulturhus Joar, bilaga 2, 2021-09-21, White Arkitekter

Antikvarisk förundersökning Enköpings medborgarhus – Joar Blå, 2020-05-08, Aix Arkitekter

Riksteaterns handledning vid projektering av lokaler för scenkonst, version 19.11.1, nov 2019

Detaljplan för Centrum 3:1. 17;39, 17;1 & Munksundet 24;2 2015-01-12, Enköpings kommun
Ritningar bygglov för Kv. Medborgaren 1966 (rev. 1970), Enköpings stadsbyggnadskontor

Inmätning av Medborgarhuset Joar Blå, levererad av Enköpings kommun

2. OM PROJEKTET - FASTIGHETEN, NÄRMILJÖN OCH STADEN

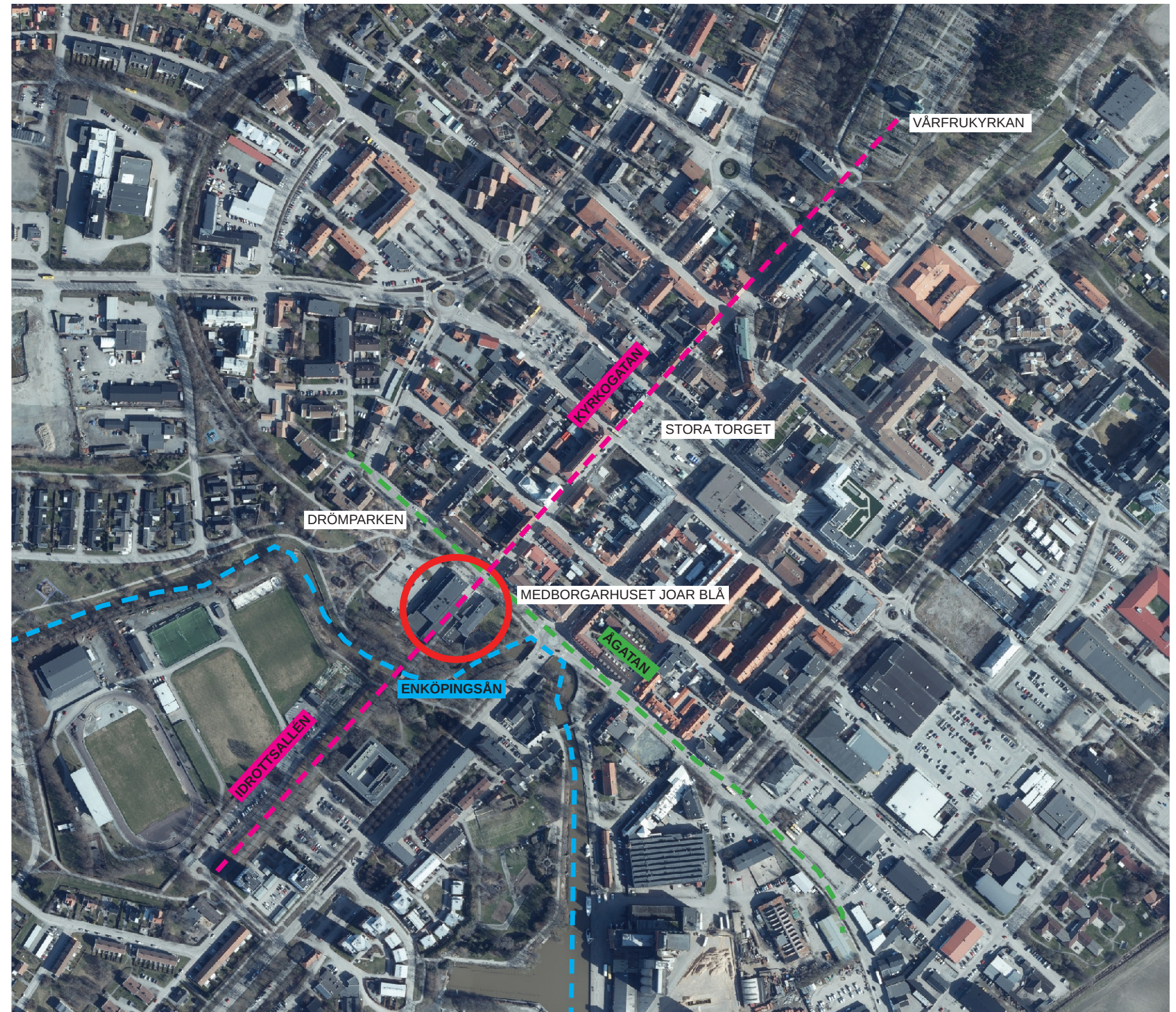
Uppdraget i programhandlingen är att utforma ett nytt kulturhus i Enköping. Platsen för kulturhuset är **medborgarhuset Joar Blå** i centrala Enköping, ritat av arkitekterna Lars Bryde och Lauri Lundberg i funktionalistisk stil, färdigställt 1970.

Fastigheten är placerad mitt i Enköping, mellan innerstadens rutnätsstad och friluftsområden söder om ån. Precis intill Joar Blå ligger **Drömparken**, ritad av Piet Oudulf och invigd 1996. Drömparken är en del av Enköpings parkmiljöer med hög trädgårdsmässig och arkitektonisk klass och ett viktigt turistmål i Enköping.

Medborgarhuset omfattar två byggnadskroppar, en så kallad **"huvudbyggnad"** med utrymmen för teater, dans, biograf och restaurangverksamhet, samt en **"biblioteksbyggnad"** för Enköpings huvudbibliotek. Joar Blå, som fastigheten kallas, har fungerat som ett allaktivitetshus med lokaler för kulturverksamhet. Över tid har verksamheterna skiftat något, och idag står en stor del av huvudbyggnaden tom. Tillsammans omfattar byggnaderna ca 5800 kvm.

De två byggnadskropparna är placerade intill varandra med ett gång- och cykelstråk som passerar mellan dem. Detta stråk är en del av en historisk infartsled till Enköping och en synlig siktlinje går från detta stråk in mot centrum av staden längs med **Kyrkogatan**, förbi Stora torget och landar vid **Vårfrukyrkan**. Genom byggnadskropparnas placering samt anpassning efter en historisk stadsplan, utgör Joar Blå **en tydlig årsring i Enköpings historia**.

Under medborgarhusets livslängd har husen byggts om och fått tillbyggnader med olika arkitektoniska värden. Nyrén arkitektkontor ritade den halvmåneformade bokhallen och glasbron mellan huvudbyggnadens och biblioteksbyggnadens övre plan, delarna färdigställdes 1995. Dessa tillägg har adderat till fastighetens arkitektoniska komplexitet och kvaliteter. 1997 byggdes delar av interiören i huvudbyggnaden om när nya biograf-salonger skulle läggas till. Dessa ombyggnationer har brutit upp den ursprungliga planlösningen och blockerat siktlinjer och rörelsemönster.

Flygbild från Lantmäteriet skala 1:5000.

2. OM PROJEKTET - UTGÅNGSPUNKT, OMFATTNING, VISION OCH MÅL

VISION FRÅN FÖRSTUDIEN

Kulturhus Joar är en attraktiv mötesplats där kulturen står i centrum. Det är en plats där besökaren ska bli inspirerad, utmanad och få möjlighet att utvecklas till sitt allra bästa jag.

MÅL FRÅN FÖRSTUDIEN

1. Kulturhus Joar är en tillgänglig och välkomnande mötesplats.

- Kulturhus Joar ska bidra till en upplevelse av att Enköping är en kulturstad med något för alla.
- Kulturhus Joar bidrar till att fler kan ta del av ett brett utbud av aktiviteter och evenemang.
- Kulturhus Joar bidrar till att fler invånare känner samhörighet och en möjlighet till meningsfull fritid.

2. Kulturhus Joar ska vara ett kulturcentrum med en stark identitet och med ett brett utbud som tilltalar många aktörer och målgrupper.

- Kulturhus Joar bidrar till att det finns möjlighet för fler aktörer och utövare att genomföra aktiviteter och evenemang.
- Kulturhus Joar upplevs som en trygg plats som bidrar till att fler kan använda och utveckla sina kreativa förmågor.
- Kulturhus Joars utformning ska bidra till att stärka sammanhållningen både med ruhätsstaden och parkområdet runt Kulturhuset.

3. Kulturhus Joar ska vara hållbart både i verksamhet och drift.

- Kulturhus Joar ska ge ett minskat klimatavtryck jämfört med idag.
- Kulturhus Joar utformas på ett kostnadseffektivt sätt så att god ekonomisk hushållning uppfylls.
- Kulturhusets utformning och gestaltning stärker husets kulturvärde.
- Kulturhus Joar ska vara en attraktiv arbetsplats som bidrar till ökad trivsel hos personalen och god kompetensförsörjning.

2. OM PROJEKTET - UTGÅNGSPUNKT, OMFATTNING, VISION OCH MÅL

Omfattning av projektet Kulturhus Joar

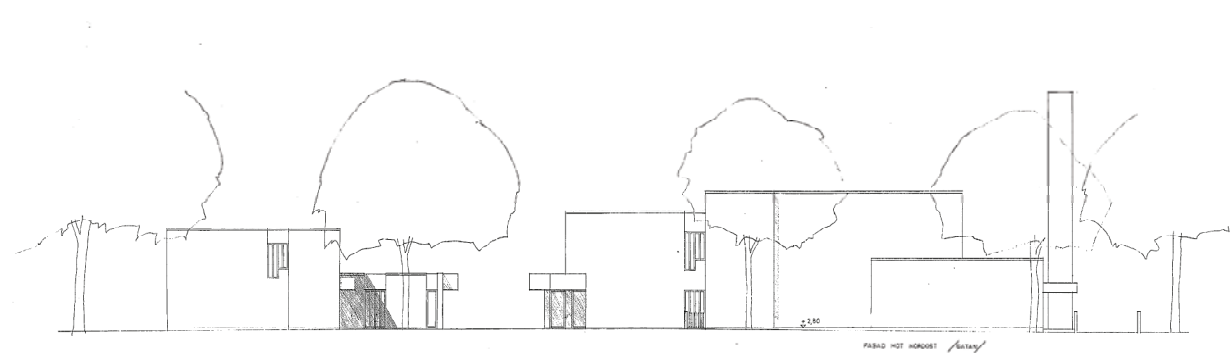
I projektet Kulturhus Joar ska fastighetens programässiga innehåll bevaras och utökas. **Huvudbyggnaden** ska fortsatt inrymma en **stor scen, biograf** och **mötesytor**. Programmet för denna byggnadskropp ska utökas med en **multi-sal, museiytor, konsthall, café, turistinformation** och **kreativ verkstad**. Till detta ska tillkomma en variation av **gemensamma lokaler för nya mötesplatser för kulturhusets besökare**.

Biblioteksbyggnaden ska fortsatt fungera som bibliotek, men programmet för biblioteket utökas med bland annat **nya studierum**. Biblioteket ska genom tillgång till bland annat huvudbyggnadens nya multi-sal, mötesrum och kreativa verkstad, kunna förlägga en del av sin framtida verksamhet i huvudbyggnaden, och på sätt samutnyttja dessa utrymmen med övriga verksamheter i kulturhuset.

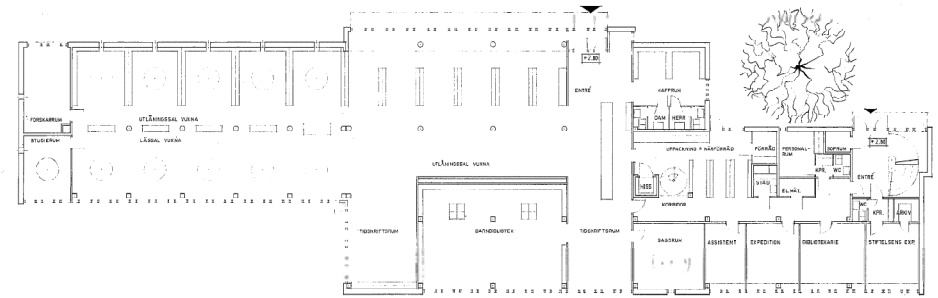
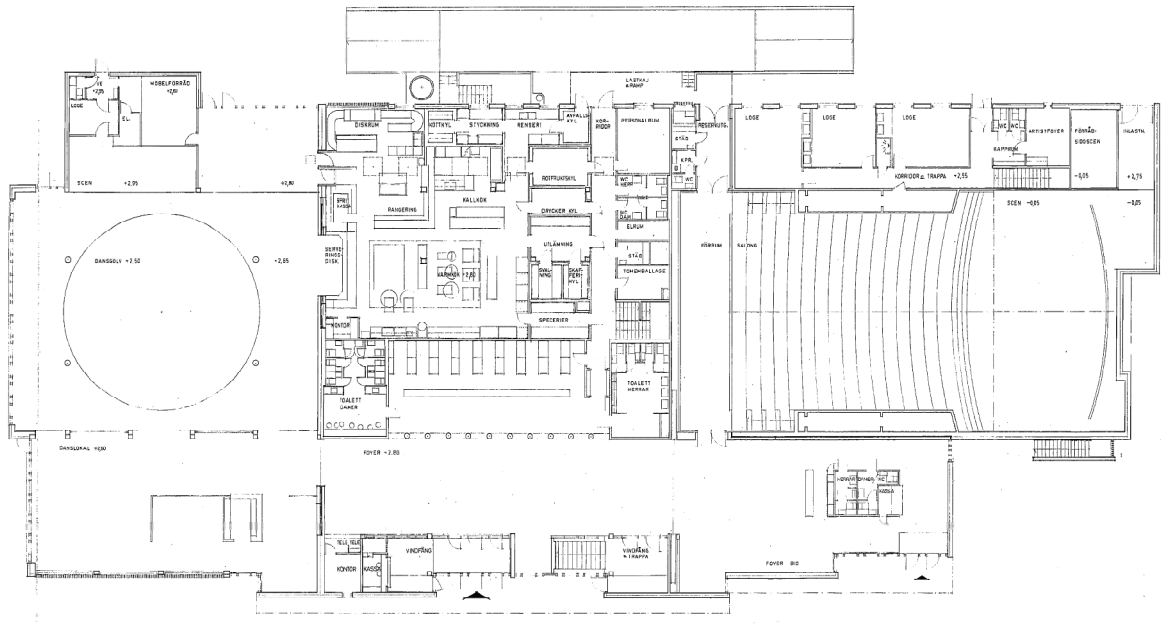
Viktiga mål under arbetet med programhandlingen

Arbetet med den nya planlösningen har på ett omfattande plan utgått från **de befintliga husens inneboende karaktär och ursprungliga arkitektur**. De befintliga husens exteriör är starkt präglad av en utformning som liknar olikformade klossar staplade på varandra i en väl avvägd komposition. När man känner till byggnadernas innehåll är det lätt att utvändigt förstå hur de olika rummen är placerade i förhållande till varandra. Den stora salongen, den tidigare danssalongen, foajén, de olika delarna av bibliotekets bokhallar mm, går att se i byggnadernas exteriör.

Programhandlingens planlösning i såväl huvudbyggnad som i biblioteksbyggnad utgår till stora delar från de ursprungliga planernas bärande idéer. Dessa idéer baseras på **siktlinjer, möjlighet till flexibilitet och uppdelning (sektionering) av husen, tydlig avskiljning mellan publika och icke-publika ytor, rätt rum på rätt plats, ändamålsenliga rumsformer, tydlig avläsbarhet såväl i interiör som i exteriör**.

Fasad mot Ågatan, ritning från 1970.

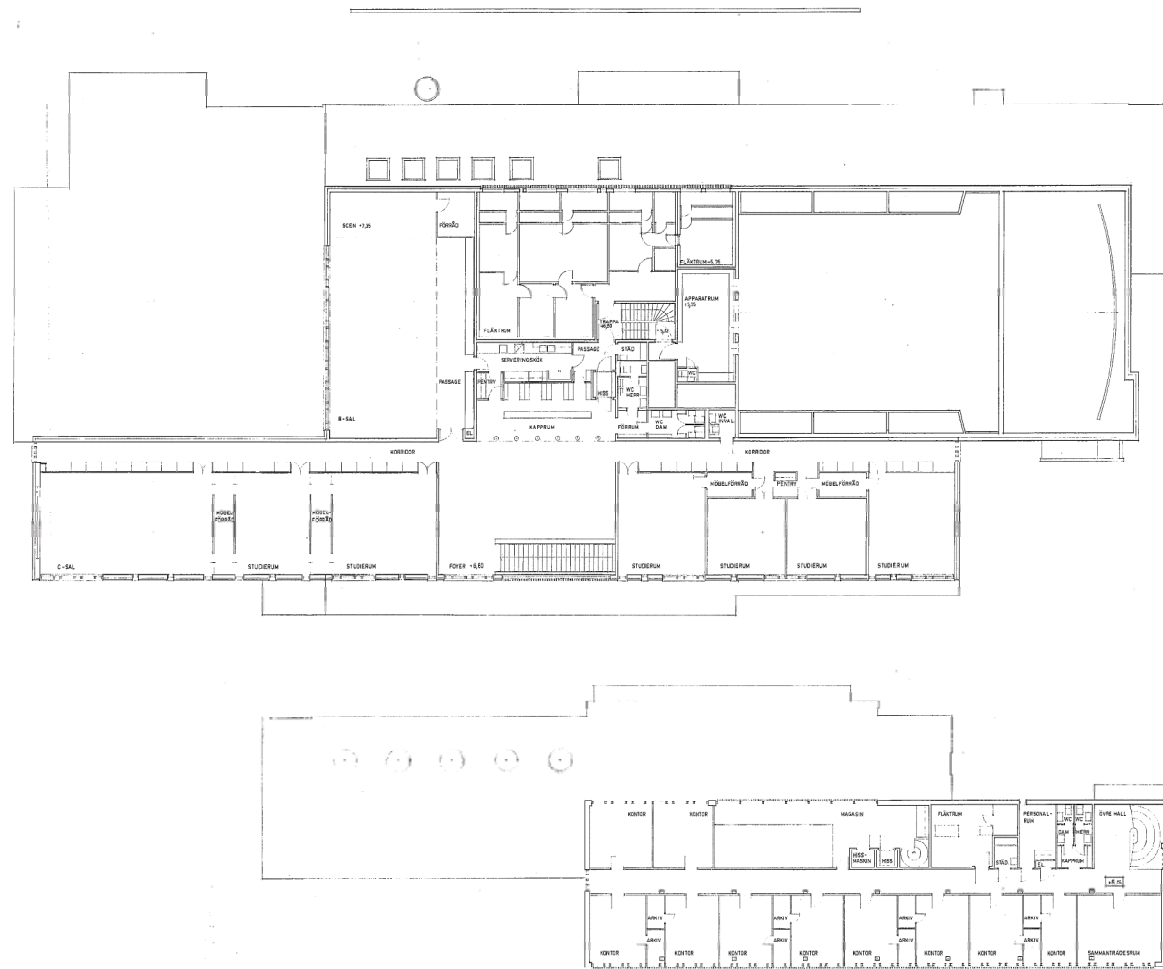

Entréplan, ritning från 1970.

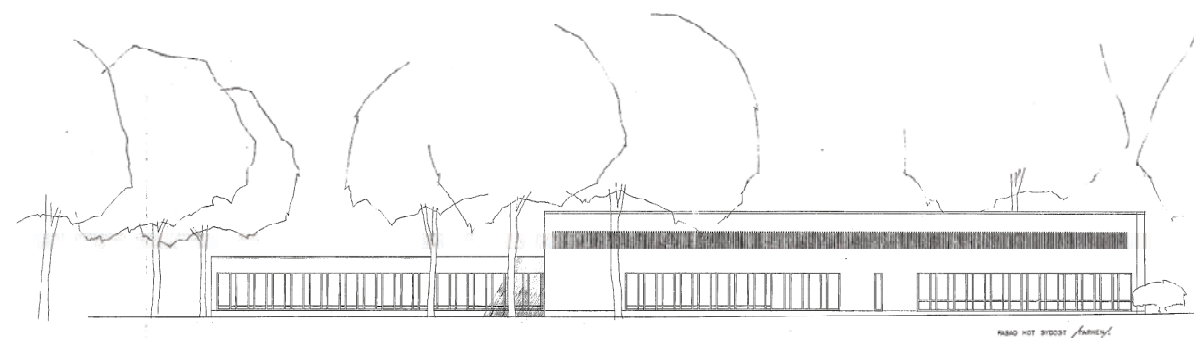
Hållbarhet har varit en viktig parameter i arbetet med programhandlingen. Genom att **utgå från en befintlig byggnad** och **varsamt återanvända** denna kan man uppnå en miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

En stor del av uppdraget med programhandlingen har varit att säkerställa det nya kulturhusets **tillgänglighet, frångänglighet och brandutrymning**. Det innebär att den nya planlösningen utgår från en **hög nivå av tillgänglighet för funktionsnedsatta grupper**, genom bland annat generösa rumsmått, tydlighet i planlösningen och tekniska lösningar, mm. I planlösningen ingår också omfattande åtgärder för en brandsäker miljö, genom bland annat tillkommande utrymningsvägar och sprinkling.

2. OM PROJEKTET - UTGÅNGSPUNKT, OMFATTNING, VISION OCH MÅL

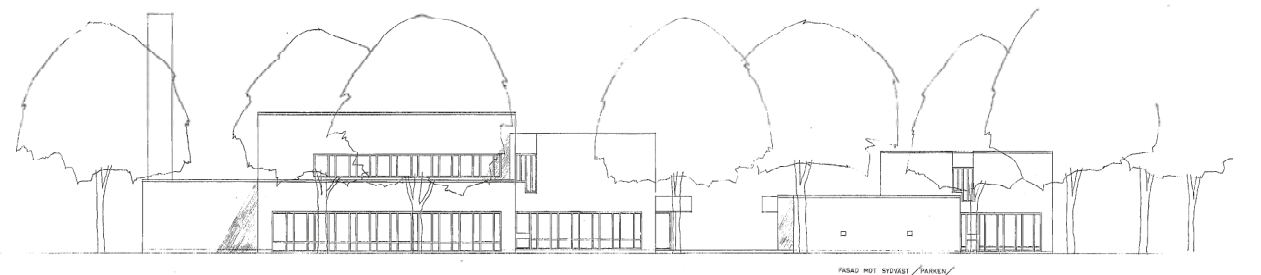
Övre plan, ritning från 1970.

Fasad biblioteksbyggnad, mot sydost och Enköpingsån, ritning från 1970.

Flygbild från Lantmäteriet, skala 1:1000.

Fasad mot sydväst och Enköpingsån, ritning från 1970 .

2. OM PROJEKTET - UTGÅNGSPUNKT, OMFATTNING, VISION OCH MÅL

Vy mot huvudbyggnad från å-sidan och Drömparken.

Vy mot huvudbyggnad från biblioteksbyggnadens gavel.

Vy genom passage mellan huvudbyggnad och biblioteksbyggnad, mot centrum.

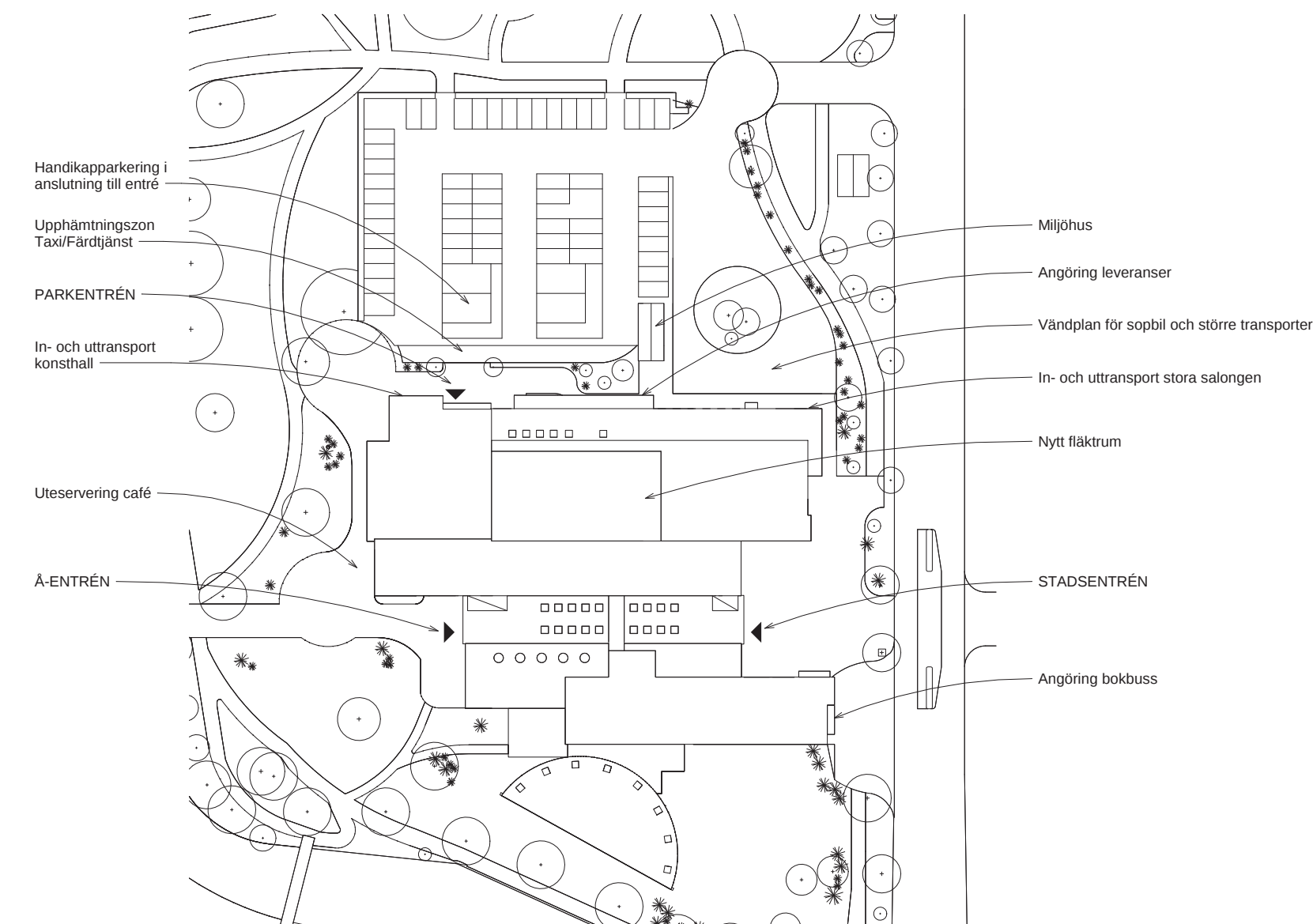

Fönster i fasad.

Litet kvadratisk fönster i fasad.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Kulturhus Joar består av fastighetens två befintliga huskroppar, i programhandlingen kallas dessa **"huvudbyggnaden"** och **"biblioteksbyggnaden"**. De båda byggnaderna blir **ett hus** genom en nybyggnad som placeras i passagen mellan byggnadskropparna. Genom nybyggnaden kan man röra sig mellan kulturhusets alla delar i en inomhusmiljö. Genom att koppla samman byggnaderna och skapa kontakt med parkmiljöerna kan man tillskapa nya värden i gatunivå samt öka attraktiviteten och tryggheten.

Kulturhus Joar får tre huvudentréer. **Stads-entrén** nås från rutnätsstaden och blir en naturlig entré för gående från stadskärnan, alternativt för de som anländer med buss till den planerade bussstationen på Ågatan. **Å-entrén** nås från å-sidan av kulturhuset, till exempel via gångbron från friluftsområdet sydväst om ån. **Park-entrén** nås från Drömparken och parkeringen vid huvudbyggnadens västra sida. Alla tre entréer blir tillsammans **huvudentréer** in till kulturhuset och ska gestaltningsmässigt likna varandra med samma typ av skärmtak, skyltar samt med en övergripande tydlighet i utformningen. De tre entréerna kompletterar varandra genom deras olika placeringar och funktioner, exempelvis blir park-entrén kulturhusets **tillgängliga angöring** från parkeringssidan, stads-entrén och å-entrén blir delar av det befintliga gångstråket från Kyrkogatan till ån och friluftsområdet.

När man kliver in genom stads-entrén hamnar man först i kulturhusets nybyggnadsdel som i programhandlingen kallas **"glasgången"**. I motstående ände av glasgången finns å-entrén. Nybyggnadsdelen är ett rektangulärt rum i ett plan och fyller upp det nuvarande utvändiga gång- och cykelstråket mellan de befintliga huskropparna. Det nya rummets långsidor utgörs av de befintliga byggnadernas ytterväggar, i kortsidorna finns glaspärtier för de båda entréerna.

Glasgångens tak-form ska efterlikna de befintliga skärmtaken på Joar Blå, vad gäller dimension och placering. De synliga delarna av taket bildar skärmtak och deras ytskikt ska vara av mjölkat glas som upplyses inifrån. Entréernas skärmtak ska ha en tydlig skyltning i framkant med texten **"Kulturhus Joar"**. Genom utformningen av glasgångens tak får den befintliga arkitekturen prägla även nybyggnaden, men på ett nytt sätt där de karaktäristiska skärmtaken i plåt byts ut mot en byggnadsdel som upplevs "lättare", genom sin utformning i glas med bakomliggande lampor. Taket lyser upp entréerna in till Kulturhus Joar.

Samma idé om ett lysande skärmtak återfinns även vid park-entrén, med motsvarande skyltning i framkant och möjlighet att lysa upp entrén.

Taket i glasgången ska upplevas spänna mellan de befintliga huskropparna och på så sätt blir det rektangulära rummet obrutet och helt utan pelare. Det nya taket ska få takfönster. Invändig belysning blir en viktig del av gestaltningen för att ge en ljus miljö i nybyggnadsdelen.

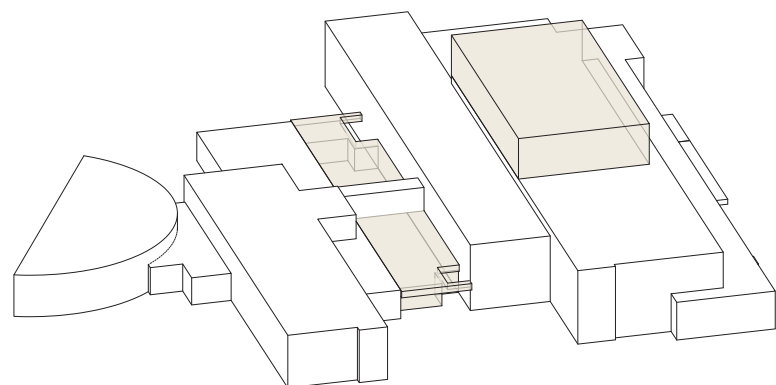
Från glasgångens långsidor kan man gå vidare in i biblioteksbyggnaden eller huvudbyggnaden.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Vy mot park-entrén.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

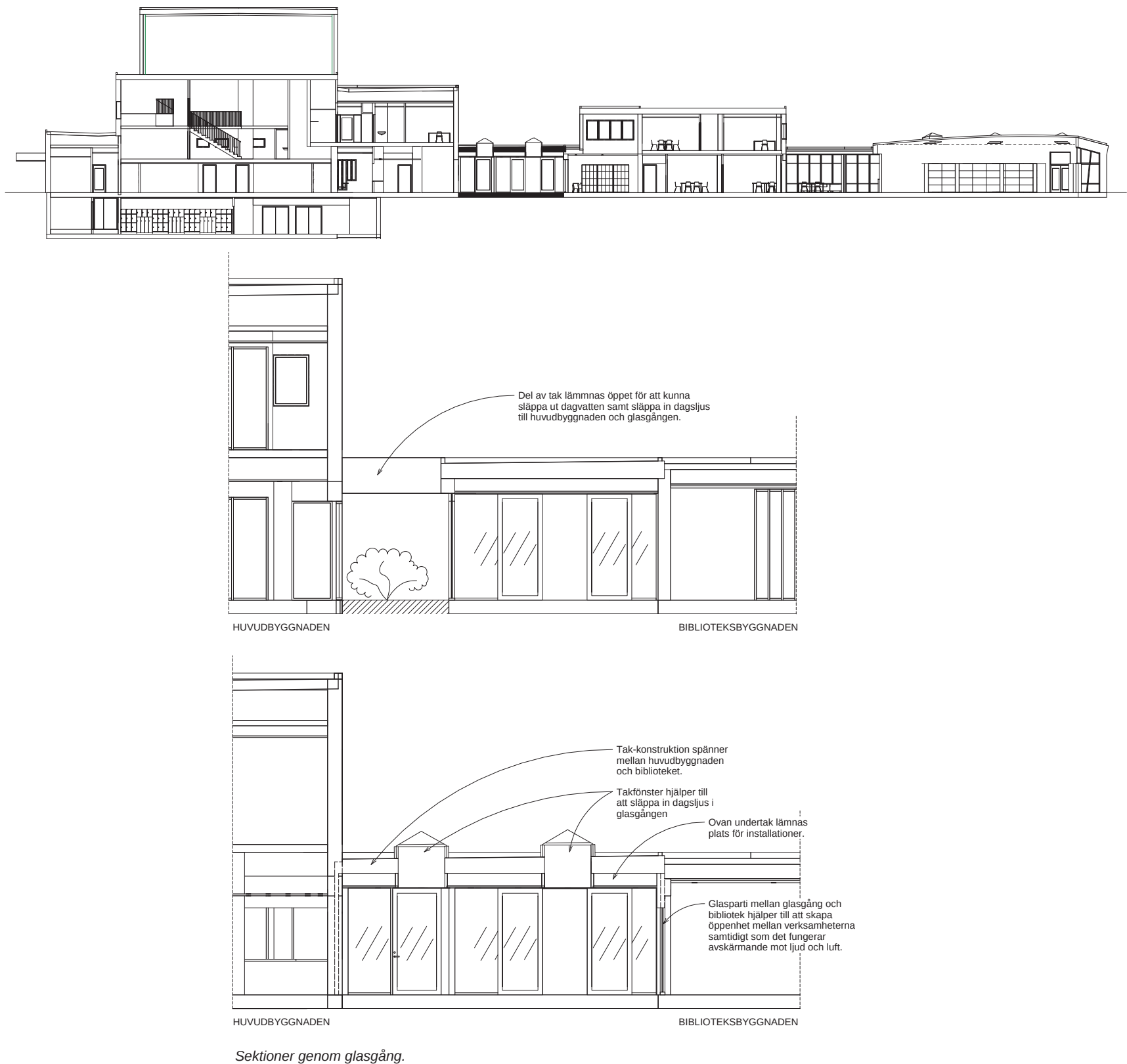
- BEFINTLIG BYGGNAD
- TILLBYGGNAD GLASGÅNG & FLÄKTRUM

Nybyggnadsdelar

En viktig del i utformningen av glasgången har varit att den ska ingå som **ett naturligt tillägg till de befintliga byggnadernas arkitektoniska utformning**. Ett uttalat mål i arbetet med programhandlingen har också varit att **nybyggnaden ska anpassas efter siktlinjen mot Kyrkogatan** och in mot Vårfrukyrkan. Nybyggnadsdelen har därför ritats med så låg höjd som möjligt och de båda entréerna är utformade som glaspartier.

I förslaget ingår även en **påbyggnad för fläktrum på taket**, och denna nya byggnadsdel har anpassats till övriga byggnadsdelars form och placering. Tanken är att det nya tillägget ska kännas naturligt i förhållande till resten av byggnadsdelarna.

I utformandet av planlösningen har noggranna avvägningar gjorts för att spara stora delar av husets konstruktion och strukturella uppbyggnad. Det innebär att bärande väggar har behållits samt att den nya utformningen anpassats efter befintlig pålning och grundläggning.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Vy i glasgången från å-entrén mot stads-entrén. Till vänster ser man in till foajén i huvudbyggnaden.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Vy mot å-entrén. Uteserveringen ligger i nära anslutning till caféet. Till vänster om caféet ser vi fönster in till multi-salen.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Café med serveringsdisk och sittyta.

Vy från café mot park-entrén. Korridor med ingång till multi-sal till vänster. Toaletter och förvaringsskåp till höger.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

ENTRÉPLAN

Huvudbyggnaden

I programhandlingen föreslås att huvudbyggnaden **återfår sin långsträckt foajé i entréplan, med siktlinjer genom hela huset.** Detta uppnås bland annat genom att biografisalongen "Saga" (som byggdes i foajéns nordöstra del under 1990-talet) flyttas upp till övre plan, samt genom att den tidigare nattklubbsdelen öppnas upp och sammanfogas med övriga ytor. En tydlig siktlinje återställs genom hela foajén, från stads-sidan av huset till å-sidan av huset. Genom befintliga fönster i foajéns ändar lättas interiören upp och huvudbyggnaden upplevs större, ljusare och mer överblickbar.

Foajén delas in i tre delar, en central del vid de **befintliga mässingspelarna**, en del vid stadsentrén som blir **turistinformation och shop** samt en del som blir **café** med möjlighet till uteservering i parkmiljön mot å-sidan av huset.

Den centrala delen av foajén utrustas med en **informationsvägg** med interaktiva tavlor som bland annat ska visa kulturhusets kalendarium och möjliggöra bokningar av mötesrum. Bakom mässingspelarna finns **entrén in till museet** som blir en del av foajéns öppna yta. Här kan museet formge en utställningsyta som kan bidra till att väcka nyfikenheten att ta sig vidare in till museets lokaler. Bakom mässingspelarna skapas även en ny passage in till den stora salongen. I den centrala delen av foajén placeras även **biografens kassa**.

Från den långsträckta foajén går två korridorer mot huvudbyggnadens nordvästra fasad och utsikten mot Drömparken. Den ena korridoren går förbi det befintliga trapphuset och landar i en utrymningsväg mot parkeringen. Här placeras fönster i fasaden mot parken och parkeringen, för insläpp av dagsljus och utblick bort mot parkmiljöerna. Från denna korridor öppnas en möjlig väg till stora salongens loger och backstage-utrymmen.

Den andra korridoren som korsar foajén går från caféet och bildar en passage till park-entrén. Genom denna korridor når man **multi-salen** och **konsthallen**. En tydlig siktlinje bildas även här, från caféet bort mot park-entrén och dess tillhörande foajé. I denna foajé finns goda möjligheter att ta emot grupper som ska samlas inomhus, till exempel skolklasser. I korridoren finns **förvaringsskåp** där besökare kan förvara jackor och väskor vid sitt besök till kulturhuset.

En **ny stor hiss** placeras i mitten av den centrala delen av foajén. Denna hiss ska kunna transportera både publika besökare och större last. De övriga våningsplanen nås också genom både nya och befintliga trapphus.

Nya wc-grupper med både normalstora **toaletter, rwc och skötrumsmöjligheter** har placerats i anslutning till huvudbyggnadens foajéer.

Vy från turistinformationen mot foajé och café. Till höger bakom pelar-raden ligger museets entré och stora salongens ingång.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Vy från turistinformationen mot glasgången och biblioteket.

Vy från biblioteket mot glasgången.

Vy från muséets entré mot foajé. Bakom montrarna syns den nya stora hissen, till vänster i bild syns ingången till stora salongen.

Biblioteksbyggnaden

I biblioteksbyggnaden har de publika ytorna såväl som personalytorna tillgänglighetsanpassats.

Återlämningsroboten har flyttats från sin centrala placering i huset till ett rum med fasadkontakt. Här kan ytorna kring återlämningsroboten anpassas efter tillgängliga mått och ett **återlämningsfack** kan placeras i fasad.

Återlämningsrummet och övriga personalytor har sammanfogats genom en passage enbart för personal och på så sätt underlättas arbetet i huset. Personalytorna har fått en rwc som uppfyller dagens krav på tillgänglighet. **Medie-hanteringen** har placerats i mitten av personalytorna och **bokbussen** har fått ett separat rum för omlastning av böcker. För att underlätta in- och utlast från bokbussen till huset skapas en inlastning via en högre plattform och höjdskillnaden tas upp av en mindre plattformshiss på insidan.

I mitten av biblioteksbyggnaden har nya studierum fått plats. De publika delarna har utrustats med nya toaletter och en ny rwc anpassad efter nuvarande krav på tillgänglighet.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Muséets entré. Muséet förfogar över en del av ytan i foajén där man kan skapa en utställning som väcker nyfikenhet att ta sig vidare in i muséet.

Konsthall. Rummet är fönsterlöst för att man ska kunna kontrollera ljuset . Glasparti mot foajé ska kunna mörkläggas.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

ÖVRE PLAN

I övre plan föreslås att den ursprungliga **övre foajén** ska återskapas. Denna foajé nås bland annat genom den befintliga huvudtrappan från entréplanets foajé (TRH 1). Biosalongen som ligger här rivs vilket medför att trappan hamnar fritt i rummet, precis som i originalplanlösningen. På så sätt sammanbinds entréplan och den övre foajén tydligare och bildar ett gemensamt utrymme i två plan.

De befintliga mässingspelarna, som idag är inbyggda i en vägg i den befintliga biosalongen (del av ombyggnationen på 1990-talet), tas i förslaget fram och genom detta återfår den övre foajén sin ursprungliga karaktär.

Den övre foajén blir en möjlig sitt-yta för besökare till **biografen**, från denna yta når man biografens tre salonger. Två ursprungliga biosalonger behålls, "Röda Lyktan" och "Svea". En ny biosalong som ska ersätta befintliga salong "Saga" i entréplan, skapas i det utrymme som idag är fläkttrum. Det ursprungliga fläkttrummet är

underdimensionerat för dagens krav på ventilation, men rummet i sig har generös rumshöjd, vilket skapar goda möjligheter för att placera en biosalong här.

Från den övre foajén utgår korridorer mot stads-sidan och å-sidan av kulturhuset. Dessa korridorer breddas för att uppfylla dagens krav på tillgänglighet och **ursprungliga siktlinjer återskapas genom huset**, även i detta våningsplan.

Korridoren som går från övre foajén mot stads-sidan av huset återfår sin ursprungliga placering och här behålls de administrativa ytorna för husets personal samt pausrum. Personalytorna i huvudbyggnaden blir fortsatt sammanknutna med de i biblioteksbyggnaden genom **glasbron** som helt viks åt husets personal.

Korridoren som går från övre foajén mot å-sidan av huset öppnas för publika besökare. Här placeras ett **publikt mötesrum** som kan bokas av kulturhusets besökare, samt en **kreativ verkstad** som kan nyttjas av de olika verksamheterna i huset.

Två nya trapphus tillkommer för att uppfylla dagens krav på brandutrymning. Det ena utrymningstrapphuset (TRH 4) öppnas upp för besökare till kulturhuset, och trappan möjliggör en snabb väg mellan caféet i entréplan till såväl det publika mötesrummet som den kreativa verkstaden i övre plan. Detta trapphus leder i entréplan till det fria och dess entré kan också nyttjas av caféets besökare.

Det andra nya utrymningstrapphuset (TRH 5) blir ett internt trapphus för husets personal. Det innebär att kulturhusets personal kan använda trapphuset som en snabb väg mellan exempelvis turistinformationen i entréplan och kontorsytor och pausrum i övre plan.

Det befintliga trapphuset (TRH 2) förlängs uppåt till en ny våning på taket där ett nytt fläkttrum placeras.

Nya utrymningsplatser för rörelsehindrade placeras i anslutning till de trapphus som ska användas vid utrymning.

Övre foajén.

Kreativ verkstad.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

Övre foajén, vy från ingång till biograferna Svea och Saga mot trappan. Utsikt mot biblioteksbyggnaden och glasgången genom fönster till höger.

KÄLLARPLAN

Källarplanet nås av publika besökare genom det befintliga trapphuset (TRH 2) eller med den nya stora hissen. Källarplanet delas upp mellan ytor för publika besökare i den **nedre foajén** (till höger om hiss och trapphus i plan) och ytor som endast kan nås av personal i huset (till vänster om hiss och trapphus i plan).

Den nedre foajén kompletterar övriga foajéer med förvaringsskåp, wc, rwc och garderobsytor.

I källarplan föreslås att **den stora salongen görs tillgänglig för publiken** genom en **ny förbindelsegång** längs med salongens sydöstra långsida, från den nedre foajén in till den främsta raden i salongen. Den nya passagen sammanbinder därigenom salongen och det övriga källarplanet med den nya stora hissen, och på så sätt görs ingen skillnad mellan fullt rörliga och rörelsehindrade besökare. Rörelsemönstren till och från salongen delas upp mellan entréplan och källarplan, vilket underlättar in- och utpassering när salongen är fullsatt.

Den stora scenen, logerna och övriga backstage-ymtor görs tillgängliga genom en ny passage mellan dessa ytor och övriga källarplanet. En ny mindre hiss installeras mellan logerna i källarplan och i entréplan, vilket **möjliggör för rörelsehindrade att arbeta på stora scenen**.

I de ytor av källarplanet som är stängda för publika besökare placeras **förråd** för de olika verksamheterna, **omklädningsrum med duschar**, **ytor för husets teknik** samt en verkstad. Planlösningen är i mycket hög utsträckning anpassad efter bärande väggar och på så sätt kan man vid ombyggnation undvika större ingrepp i husets grundläggning.

Nya utrymningsplatser för rörelsehindrade placeras i anslutning till de trapphus som ska användas vid utrymning.

3. FÖRSLAG - BESKRIVNING AV KULTURHUSET

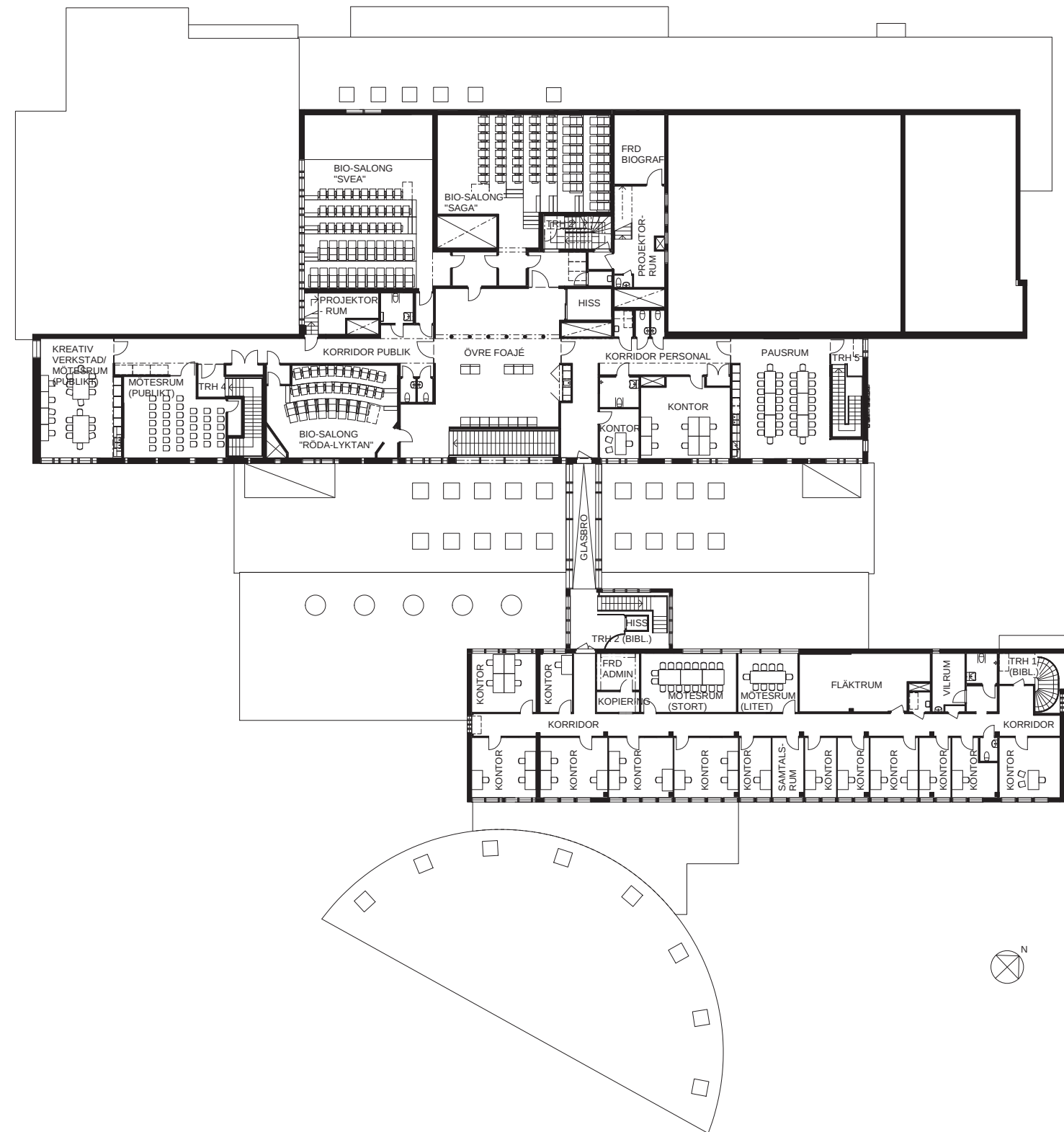

Fågelperspektiv mot park-entrén.

3. FÖRSLAG - ENTRÉPLAN

3. FÖRSLAG - ÖVRE PLAN

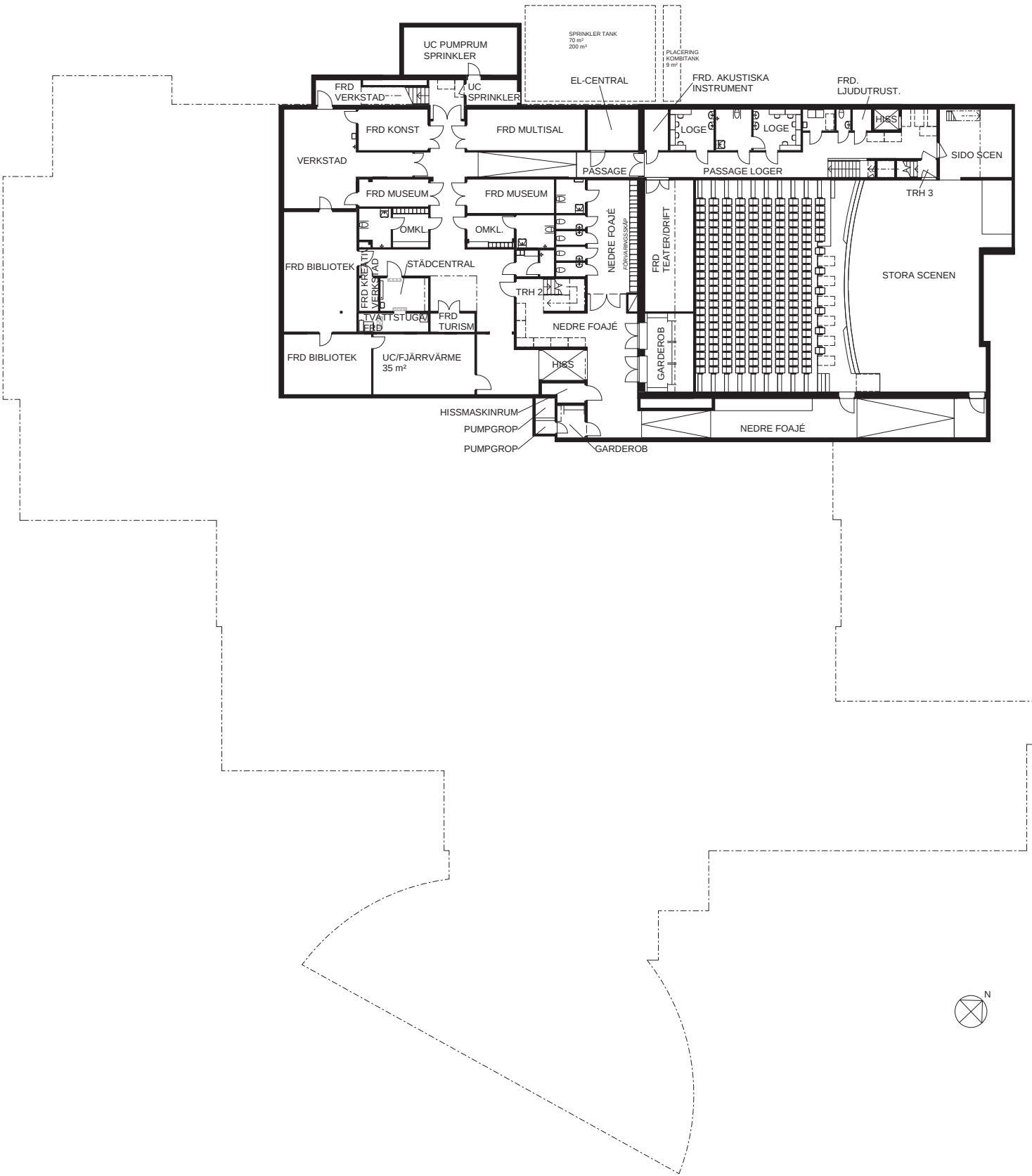

SKALA 1:400

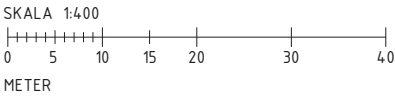
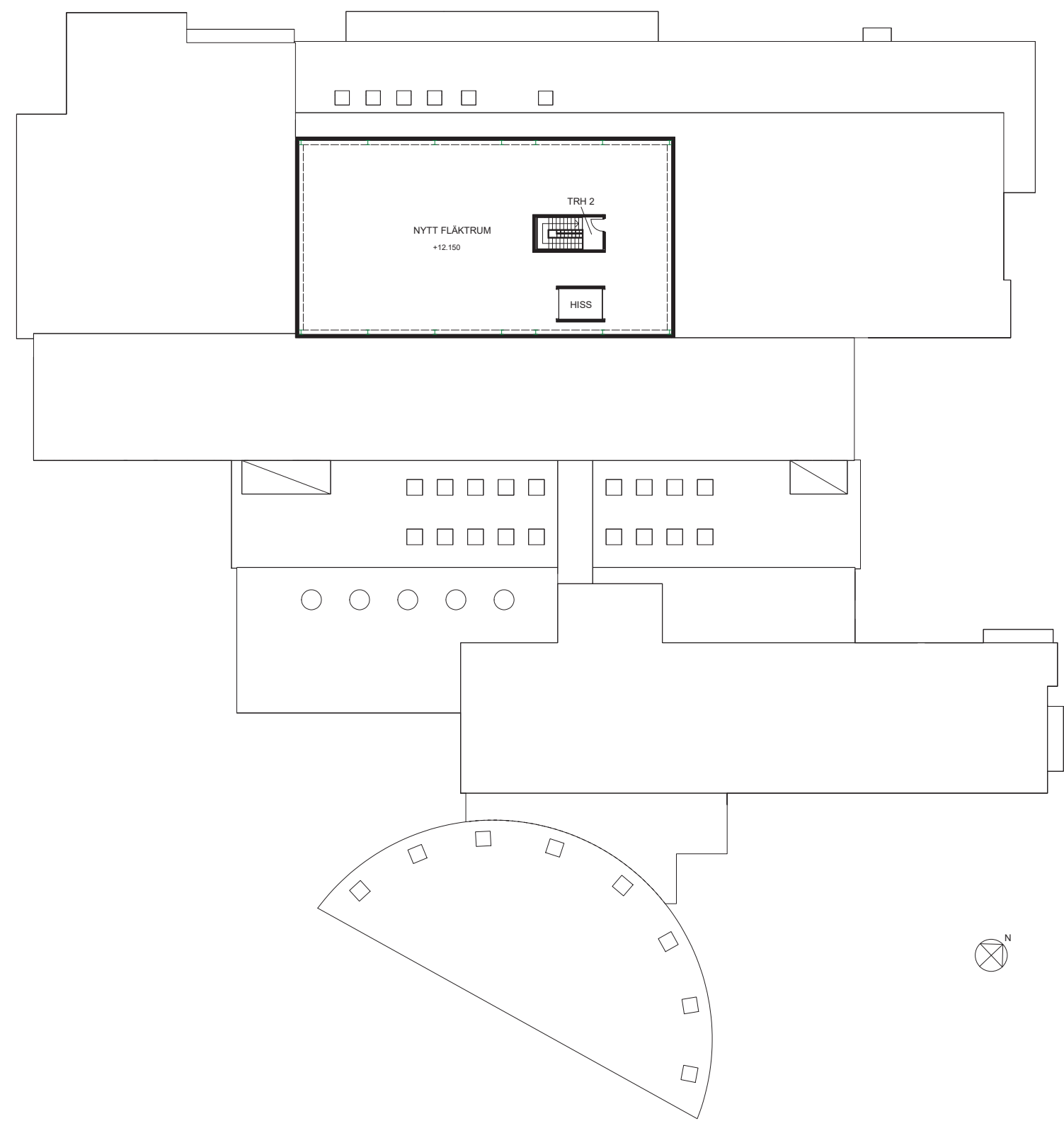
0 5 10 15 20 30 40

METER

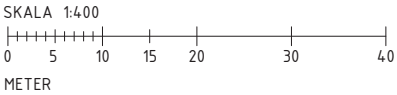
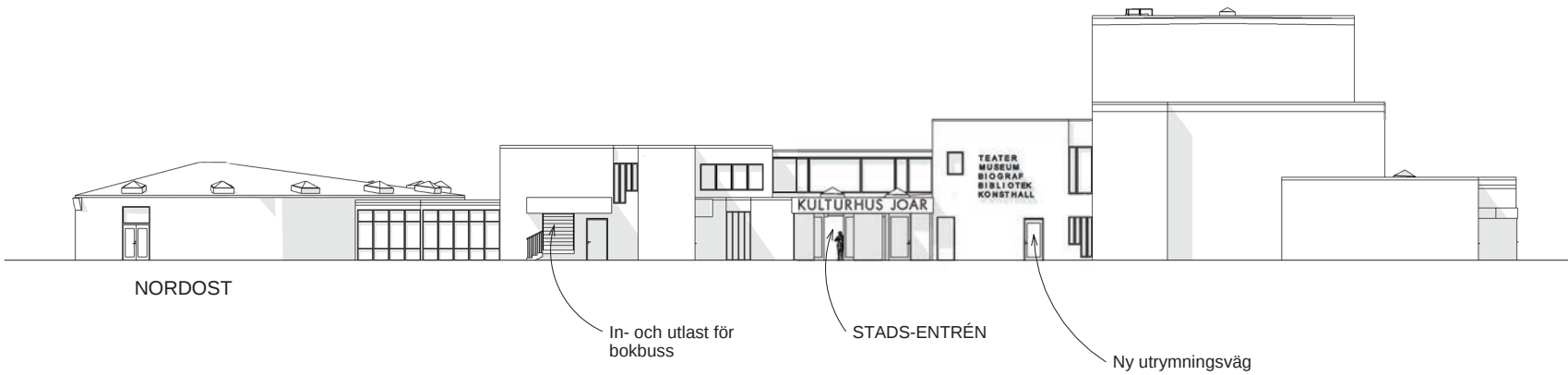
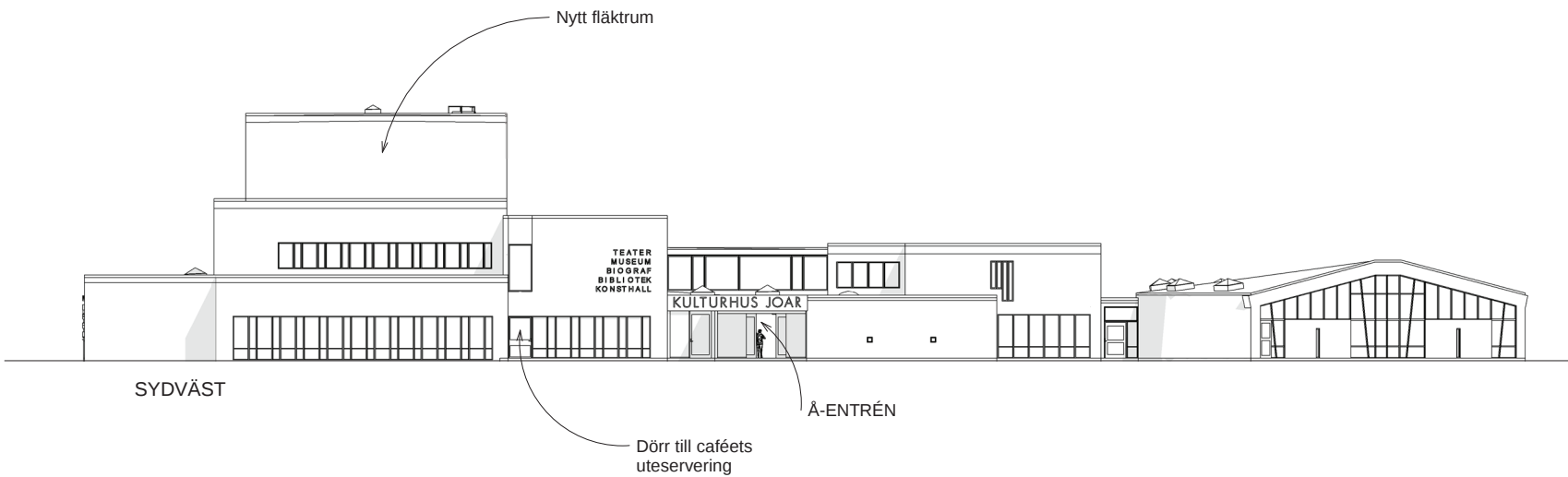
3. FÖRSLAG - KÄLLARPLAN

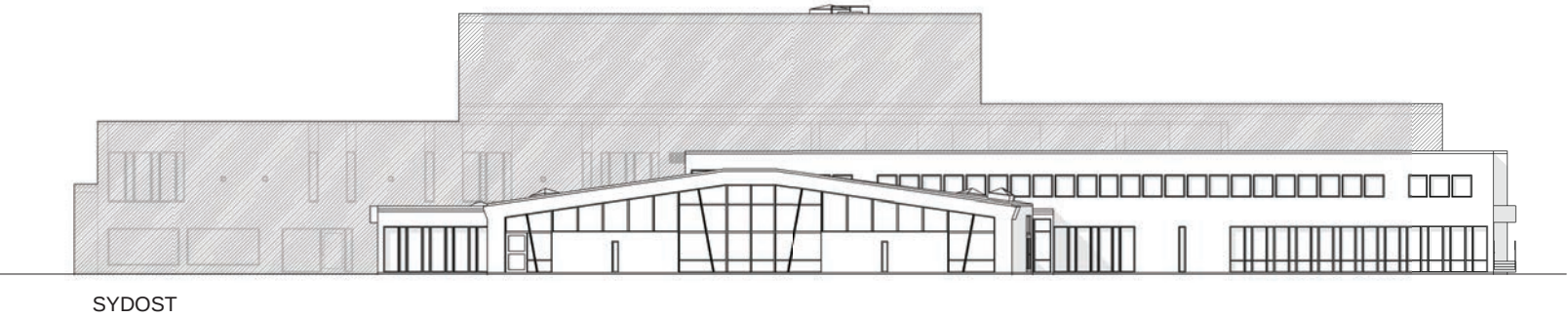
3. FÖRSLAG - FLÄKTRUM

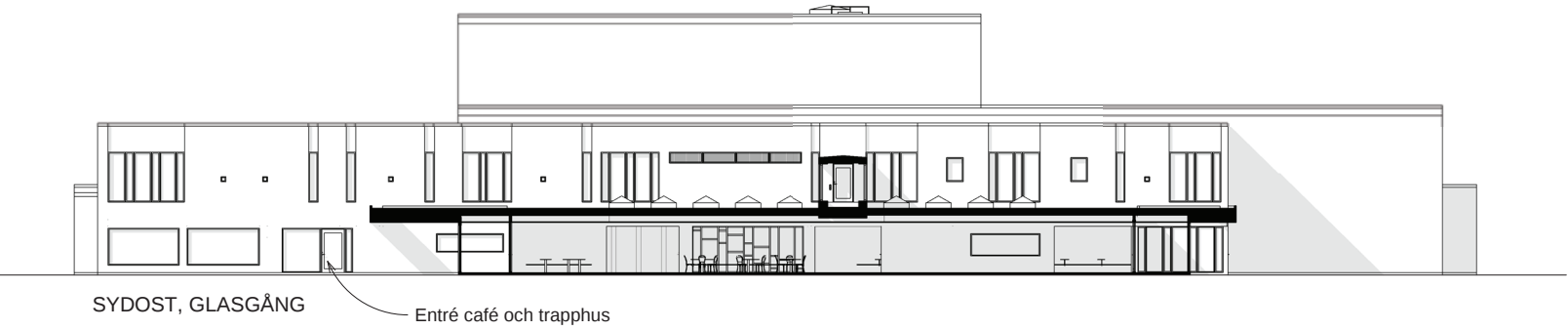
3. FÖRSLAG - FASADER

3. FÖRSLAG - FASADER

SYDOST

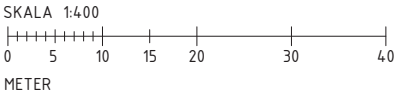
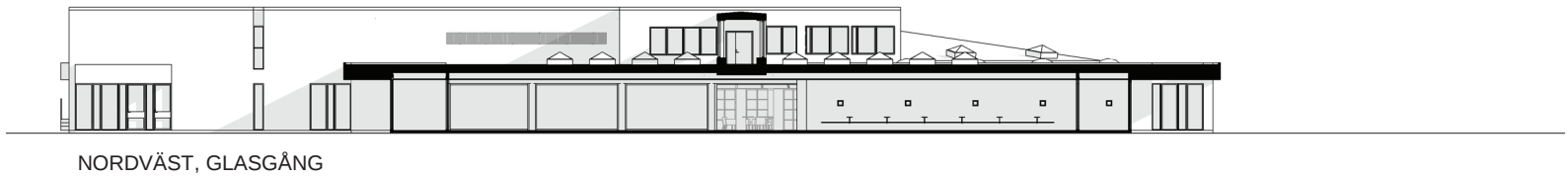
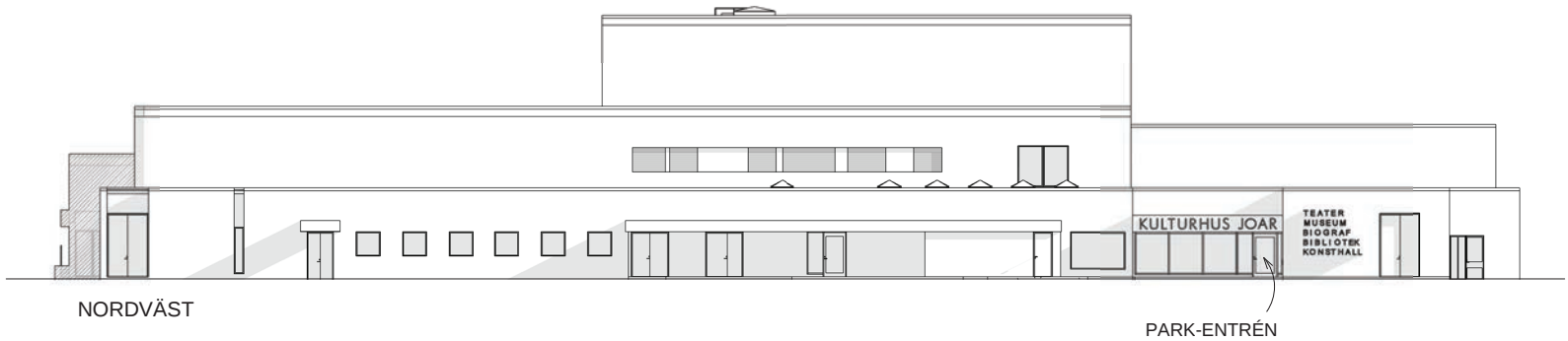

SYDOST, GLASGÅNG

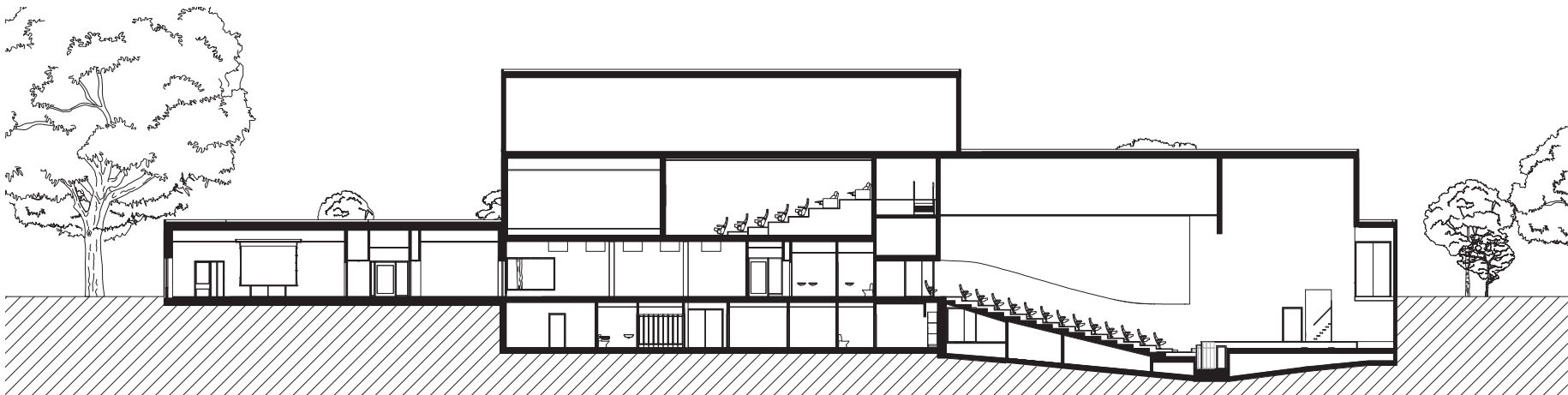
Entré café och trapphus

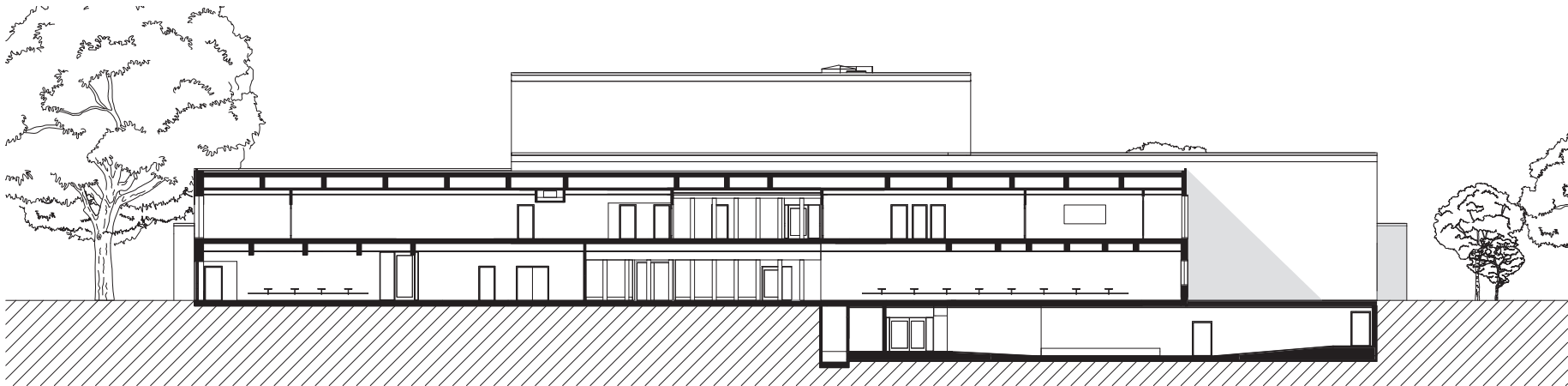
3. FÖRSLAG - FASADER

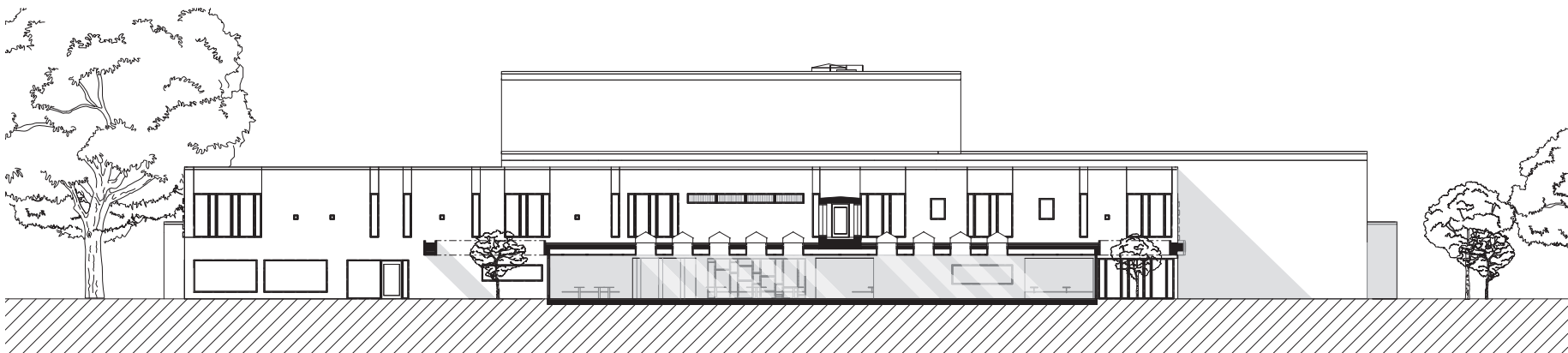
3. FÖRSLAG - SEKTIONER

LÄNGDSEKTION GENOM MULTI-SAL & STORA SALONGEN

LÄNGDSEKTION GENOM FOAJÉER

LÄNGDSEKTION GENOM GLASGÅNGEN

SKALA 1:400
0 5 10 15 20 30 40
METER

3. FÖRSLAG - YTSKIKT OCH REFERENSER

Invändig spritputs, mässingspelare och kalkstensgolv från foajé i huvudbyggnaden

I det befintliga Joar Blå finns en **stark egen karaktär både utvändigt och invändigt**. Husen är putsade utvändigt i spritputs som är vit. Invändigt återfinns spritputsen längs med väggar i korridorer och i foajén. I entréplan finns mässingspelare och andra mässingsdetaljer kring exempelvis dörrar och ledstänger. I övre plan finns mässingspelare som är inbyggda i en vägg. Några origlanarmaturer återfinns i de publika delarna. Golvet i foajéytor och korridorer är i kalksten.

I förslaget är idén att bygga vidare på de material som redan finns i huset och utifrån dessa skapa en palett av kulörer och andra materialval.

Museishop Liljewalchs konsthall, Stockholm

Café Liljewalchs konsthall, Stockholm

Korridor med förvaringsskåp och passage till toaletter, Moderna muséet Stockholm

4. VERKSAMHETER - FÖRUTSÄTTNINGAR

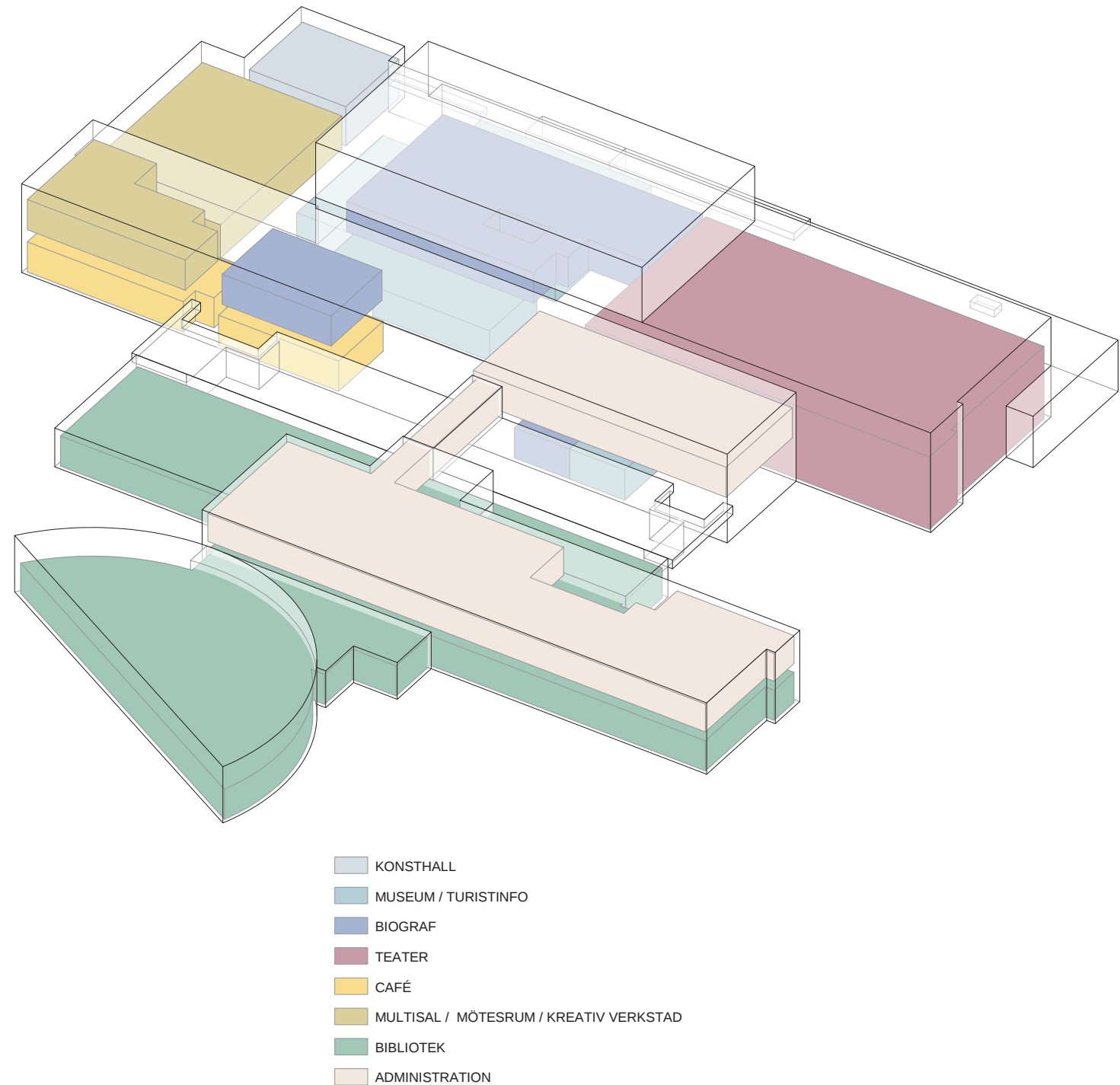
STRATEGIER FRÅN FÖRSTUDIEN

1. Förstärk Kyrkogatan som siktlinje och entréstråk.
2. Koppla samman byggnaderna till ett kulturhus.
3. Skapa en mötesplats och ytor som kan samutnyttjas.
4. Skapa god kontakt mellan ute och inne.
5. Skapa trygghet och attraktiva och tydliga flöden

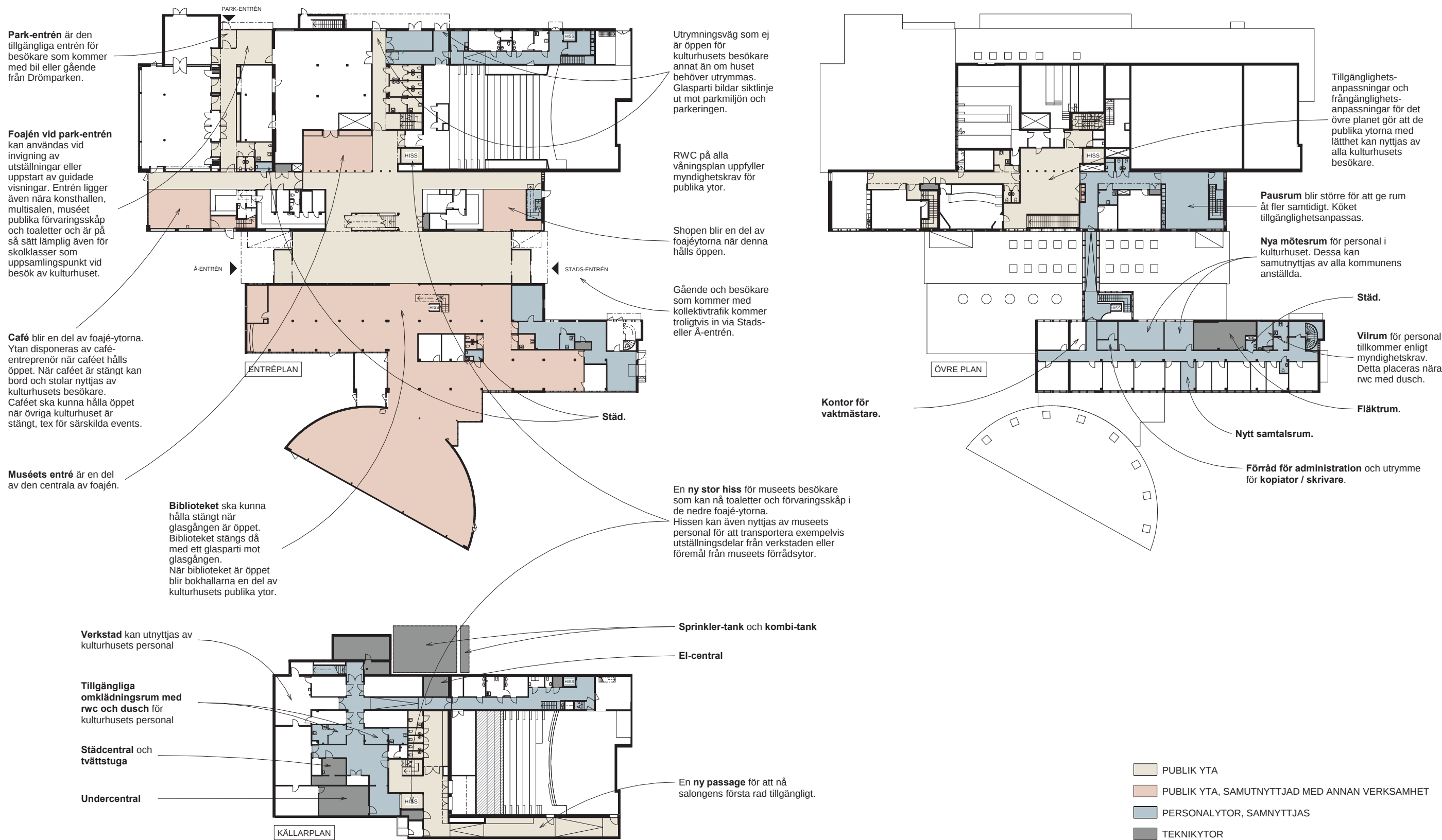
VERKSAMHETERNAS PLACERING

I programhandlingen har stort fokus lagts på att lägga de olika delarna av programmet på rätt plats i byggnaden. Verksamheterna har fått sina placeringar i byggnaden utifrån följande parametrar:

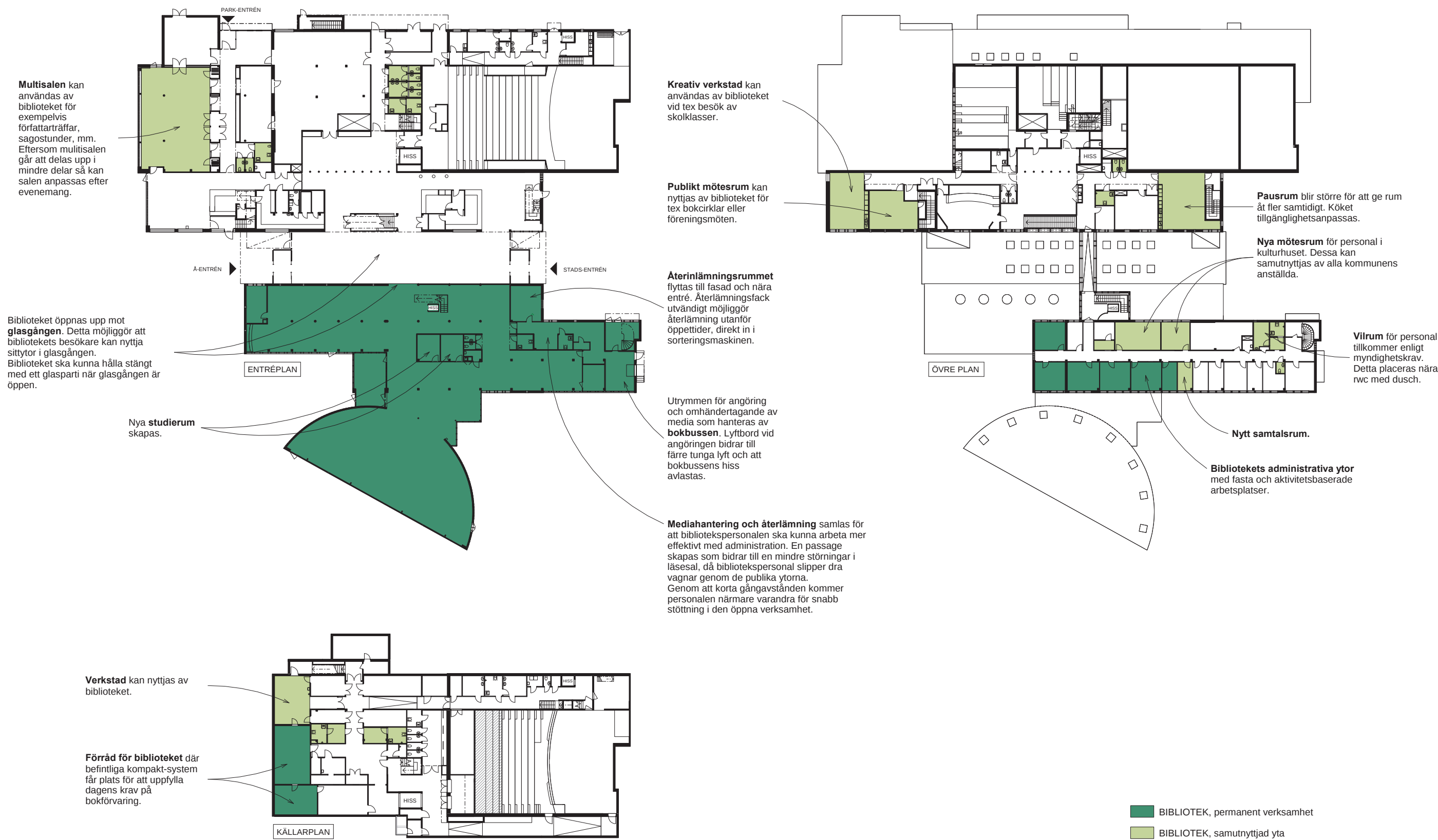
- **Analyser av verksamheternas behov.** Denna del har utgått från förstudiens utredning och tillsammans med beställare och verksamhetsrepresentanter har ytterligare analyser av behoven genomförts i programhandlingsfasen. Exempel på behov kan vara hur stor yta och rumshöjd som behövs för en verksamhet, om lokalerna behöver dagsljus, med mera.
- **Önskvärda rumssamband.** Exempelvis om verksamheten har behov av att ligga nära en annan verksamhet. Om verksamheten har behov av förråd, omklädningsrum, med mera. Vilka behov som finns av närhet till entréer, möjlig uteplats eller på vilket våningsplan man kan placera verksamheten.
- **Byggnadernas förutsättningar.** Med detta menas exempelvis rumshöjder, vilka lokaler som har möjlighet till dagsljus och hur de olika delarna av byggnaderna ligger i förhållande till utsidan. En ytterligare förutsättning är hur huset är byggt och uppfört konstruktivt. En viktig målsättning i programhandlingen är att behålla befintlig konstruktion i så stor utsträckning som möjligt.
- **Förutsättningar för teknik.** Grundläggande utredningar för dragning av exempelvis ventilation, vatten och el har genomförts i programhandlingen. Ventilationskanaler tar exempelvis stor plats och det kan vara avgörande för rummen hur kanalerna kan dras.

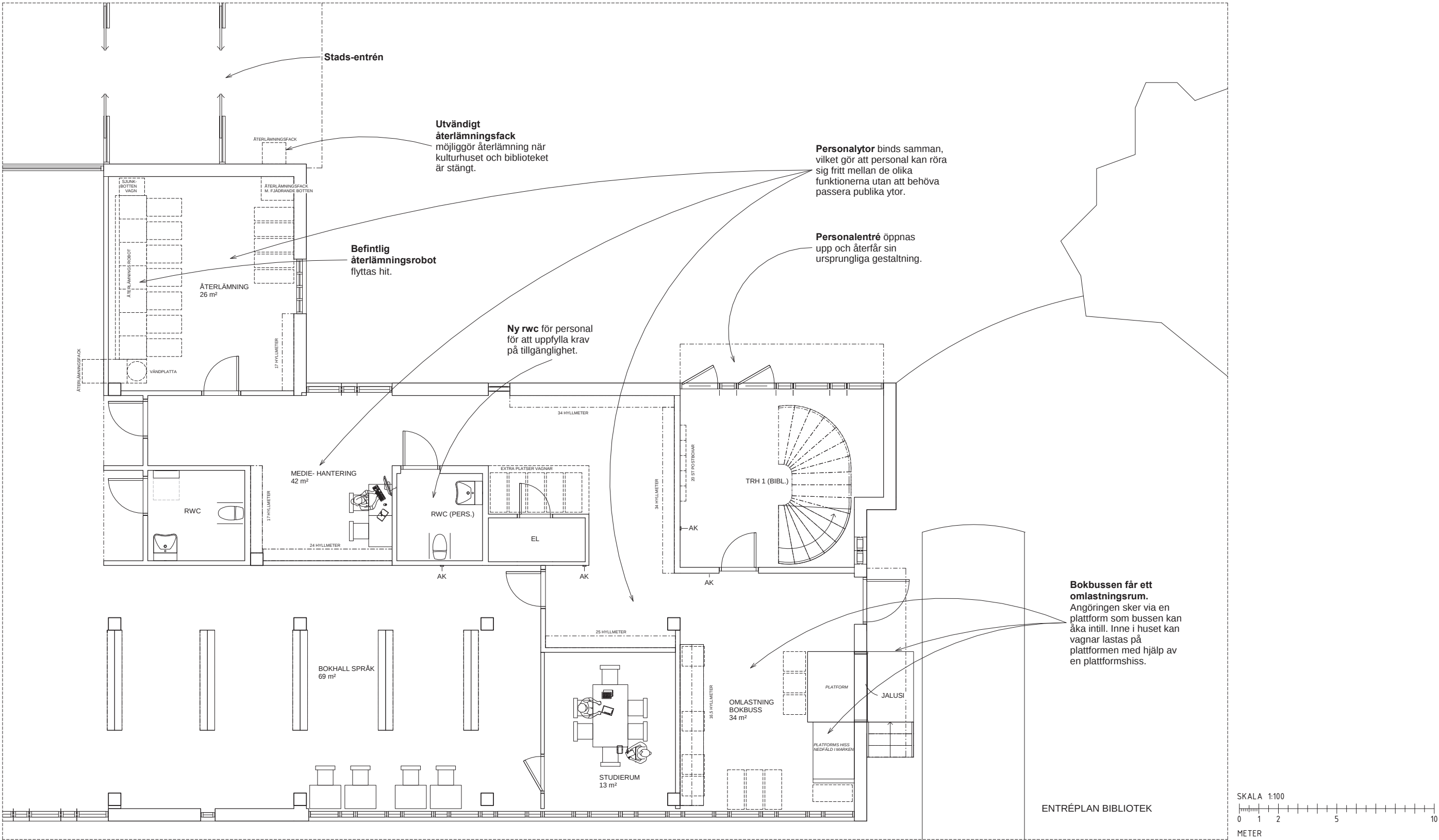
3. VERKSAMHETER - PUBLIKA YTOR, PERSONALYTOR OCH TEKNIKYTOR

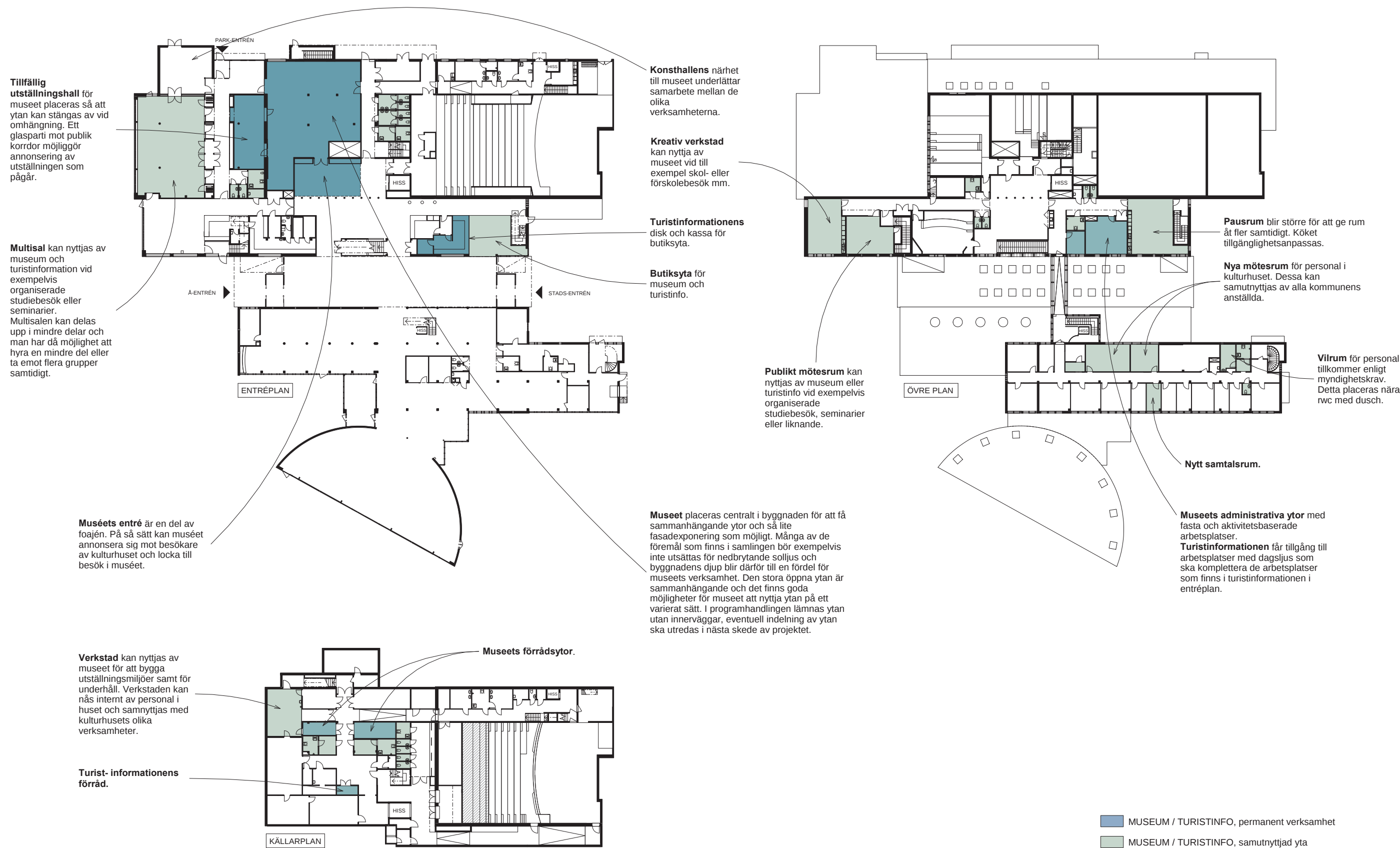
4. VERKSAMHETER - BIBLIOTEK

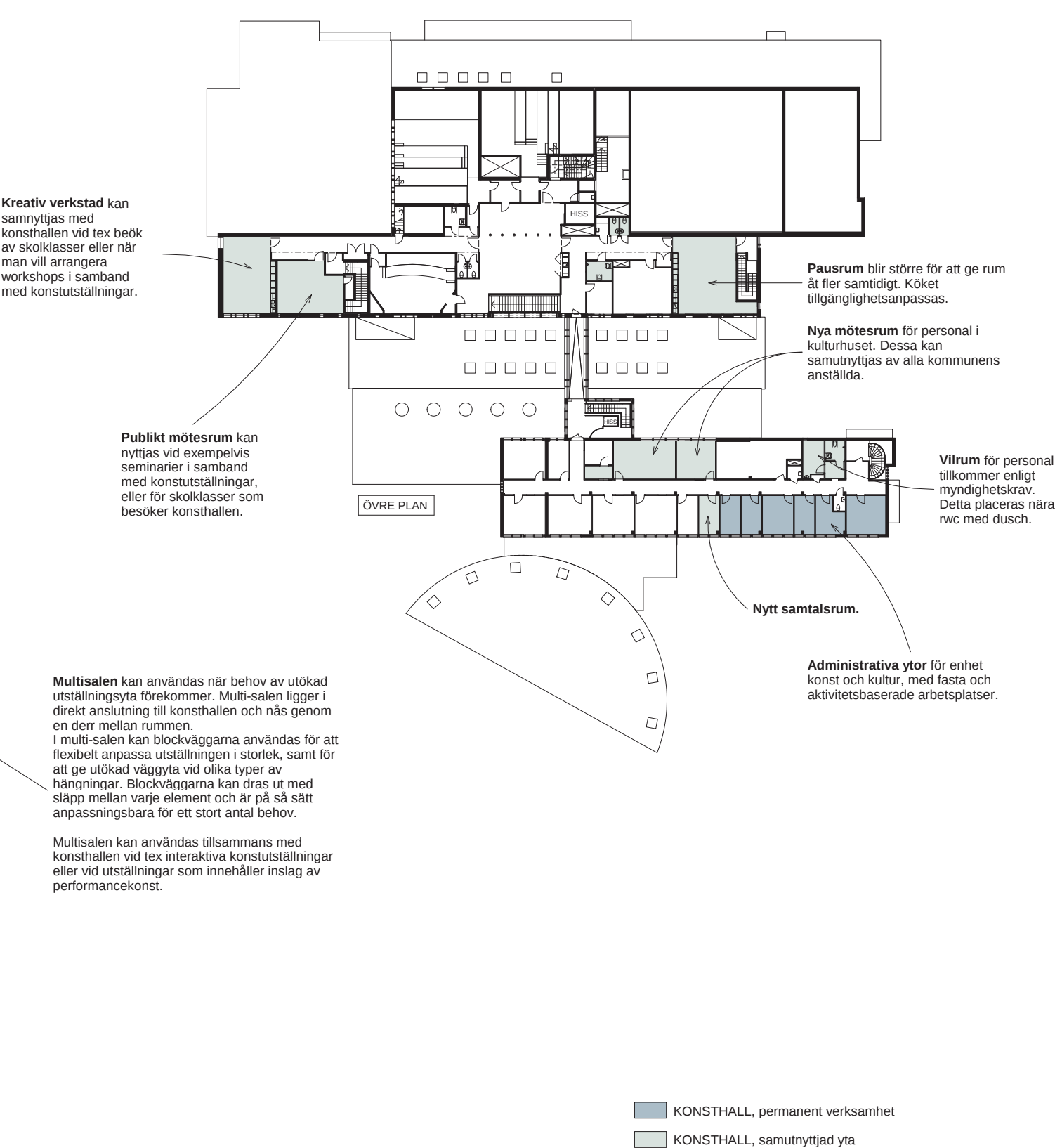
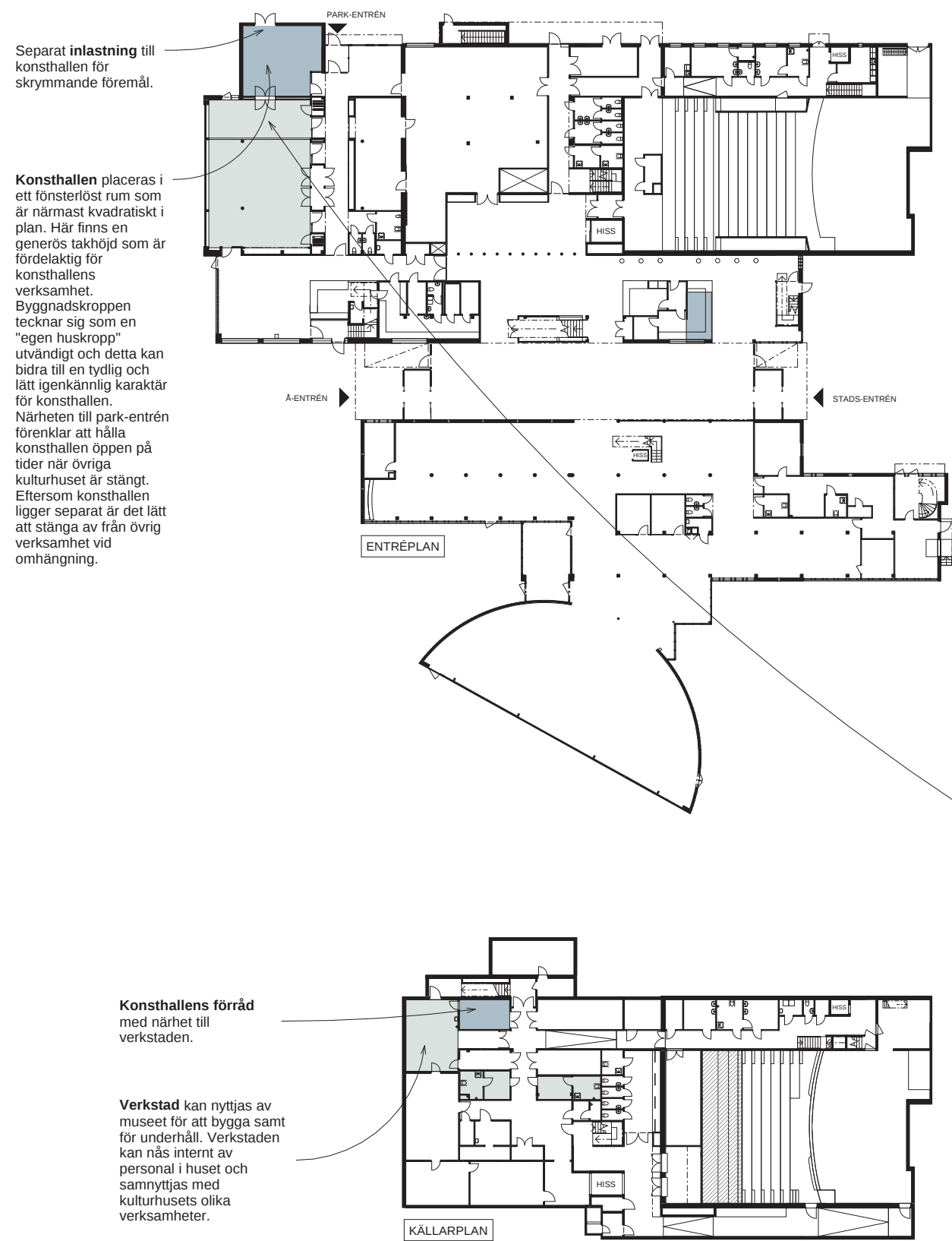
4. VERKSAMHETER - BIBLIOTEK - MEDIE-HANTERING

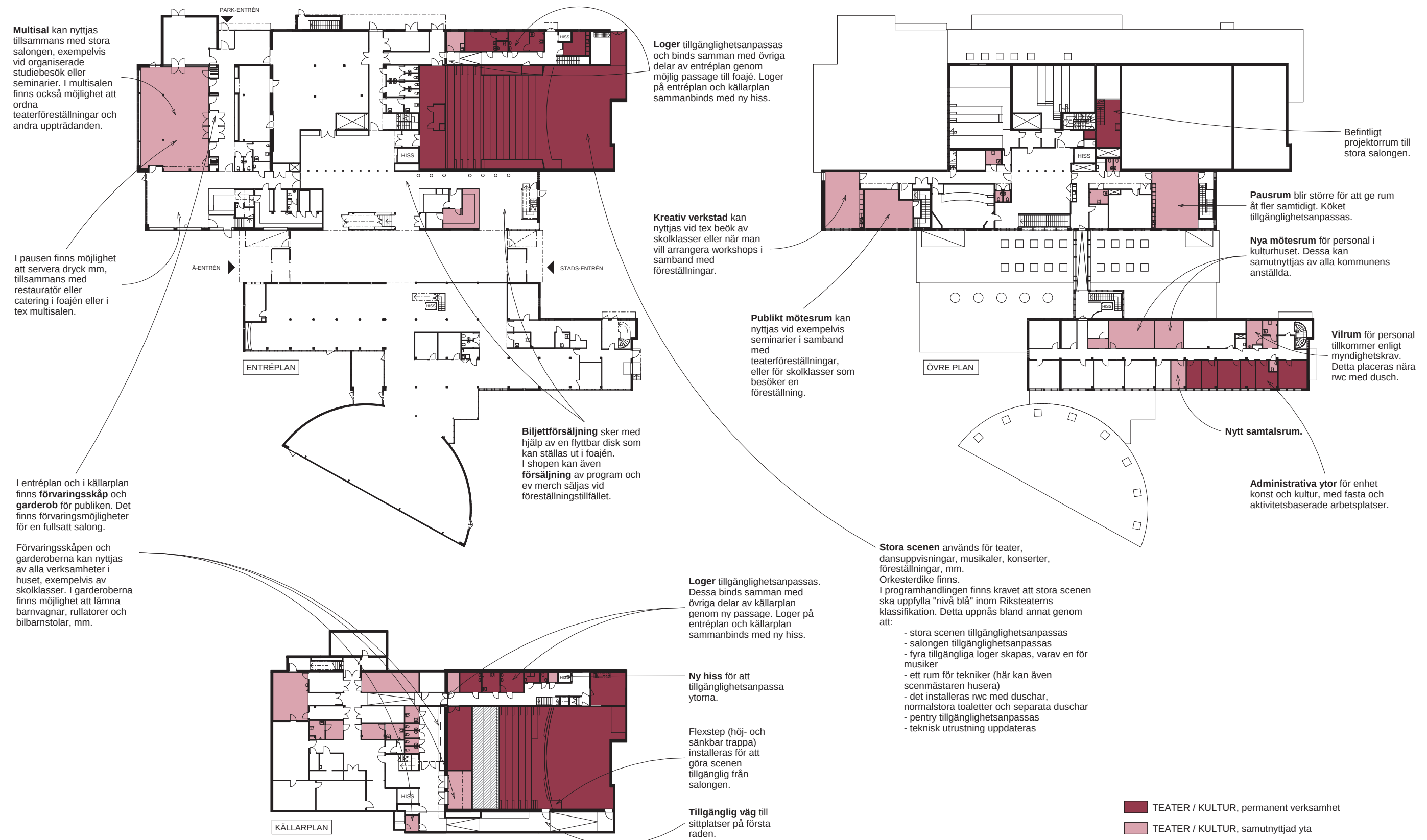
4. VERKSAMHETER - MUSEUM OCH TURISTINFORMATION

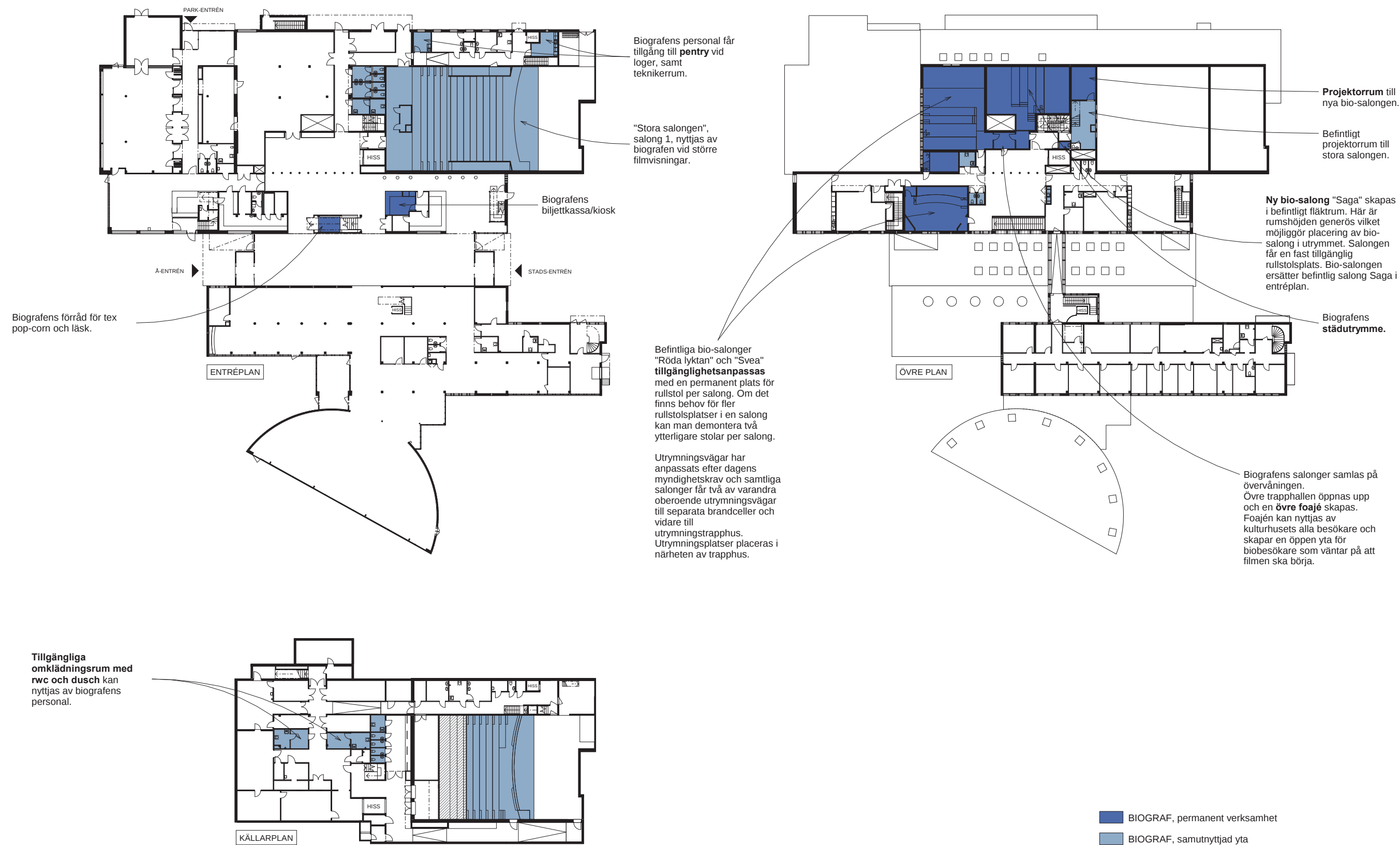
4. VERKSAMHETER - KONSTHALL

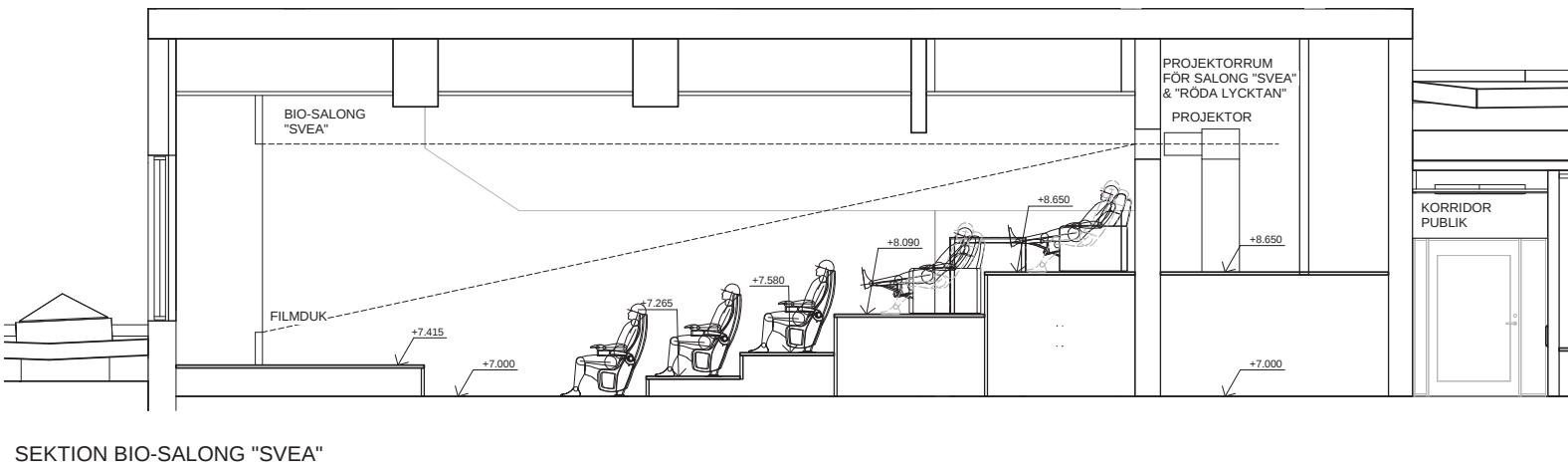
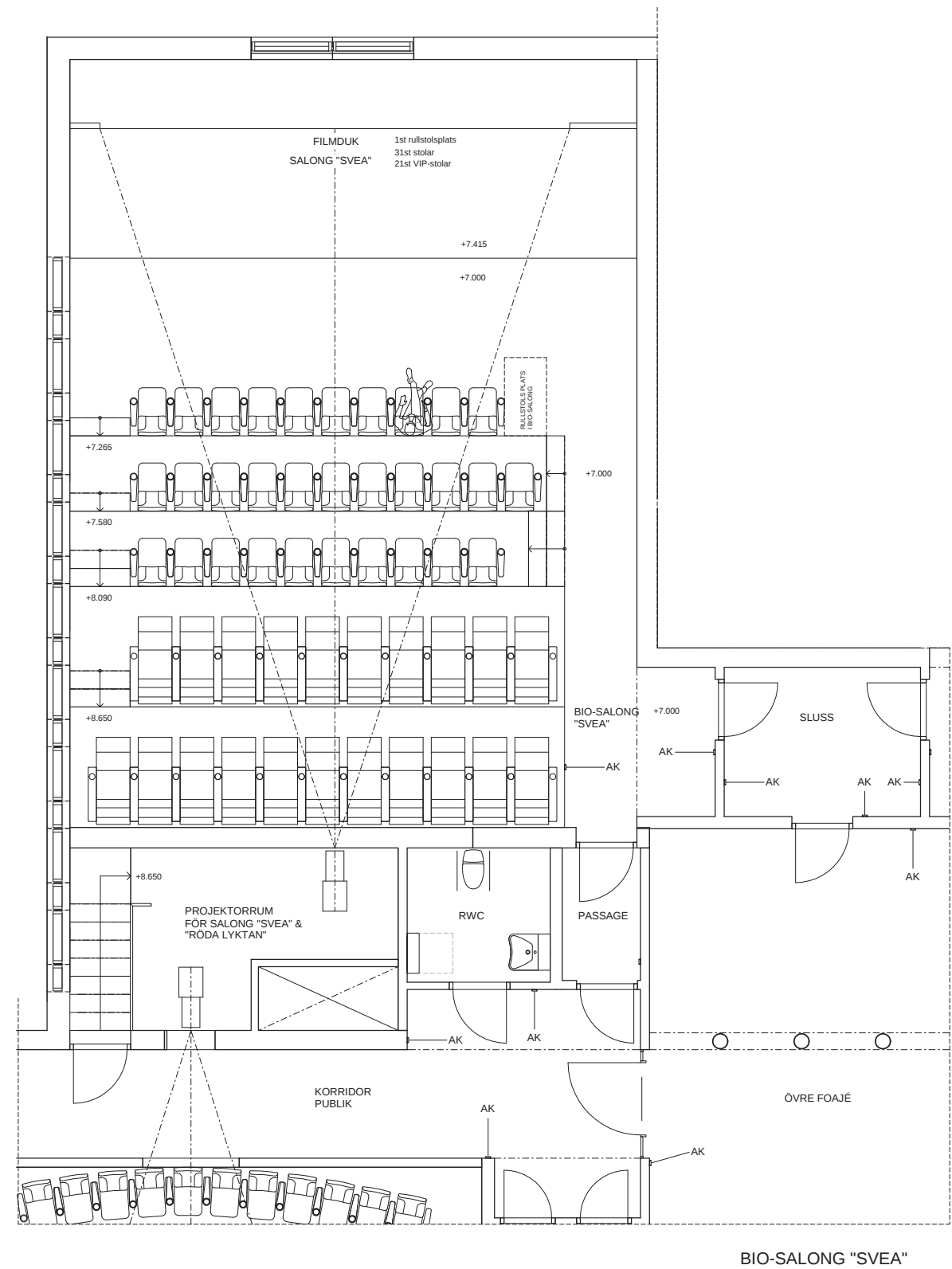
4. VERKSAMHETER - STORA SALONGEN

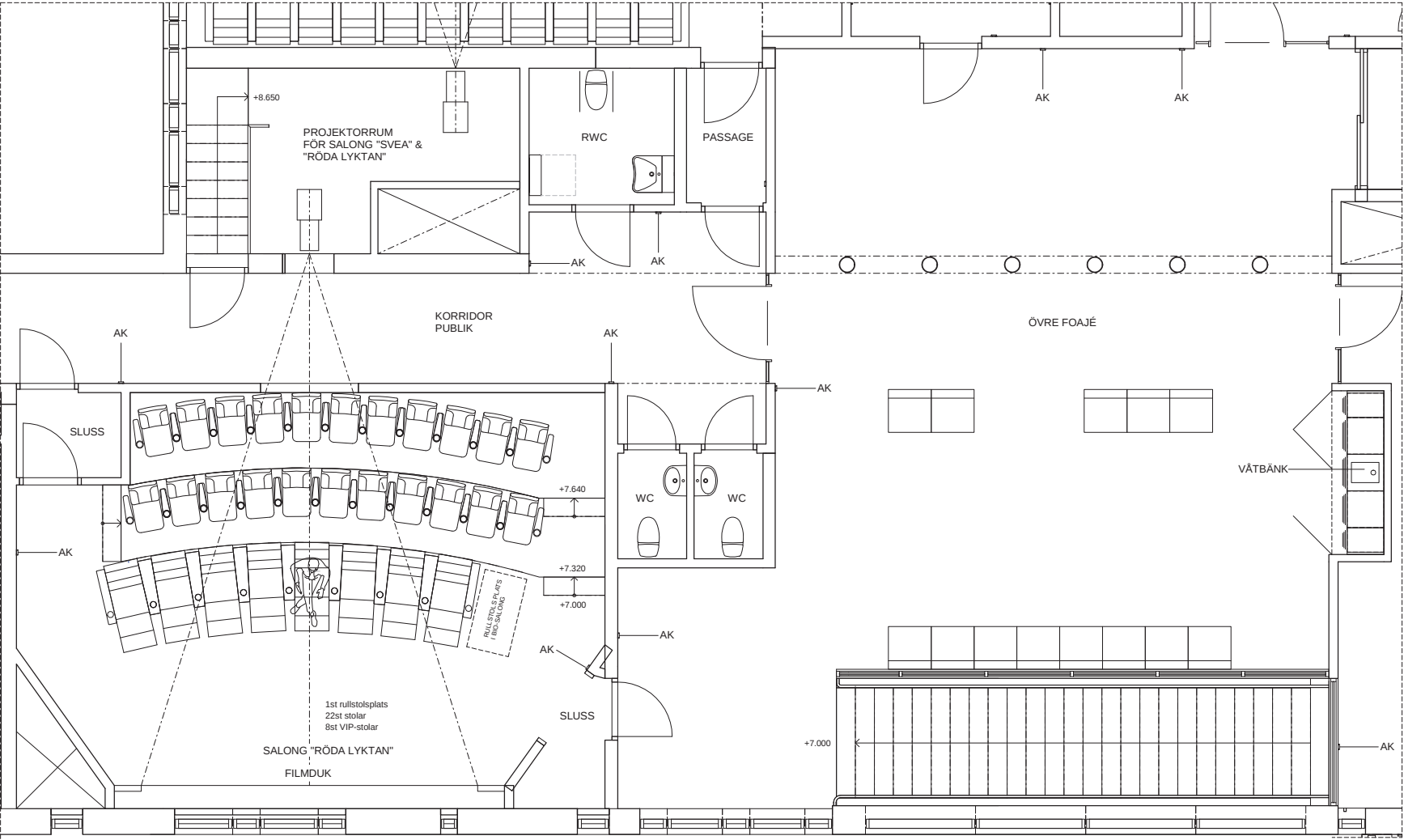
4. VERKSAMHETER - BIOGRAF

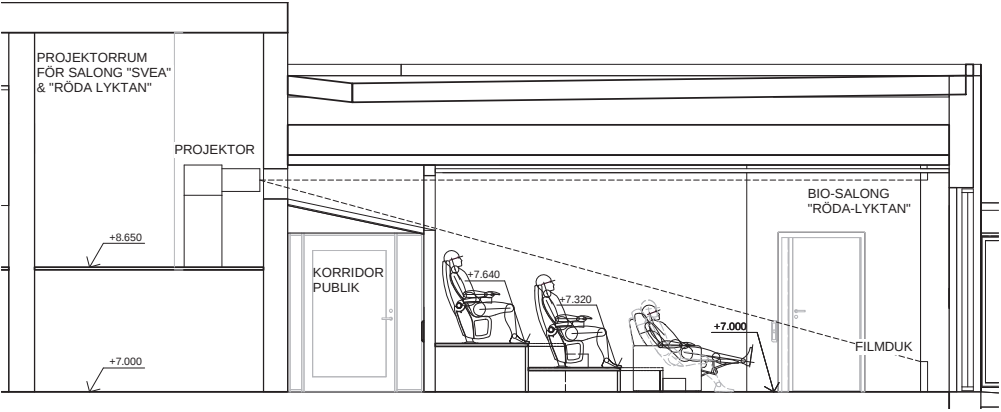
4. VERKSAMHETER - BIOGRAF - SALONG SVEA

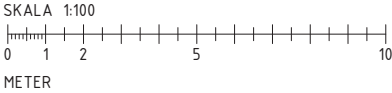
4. VERKSAMHETER - BIOGRAF - SALONG RÖDA LYKTAN

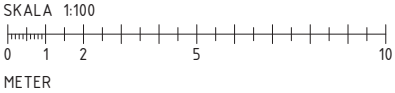
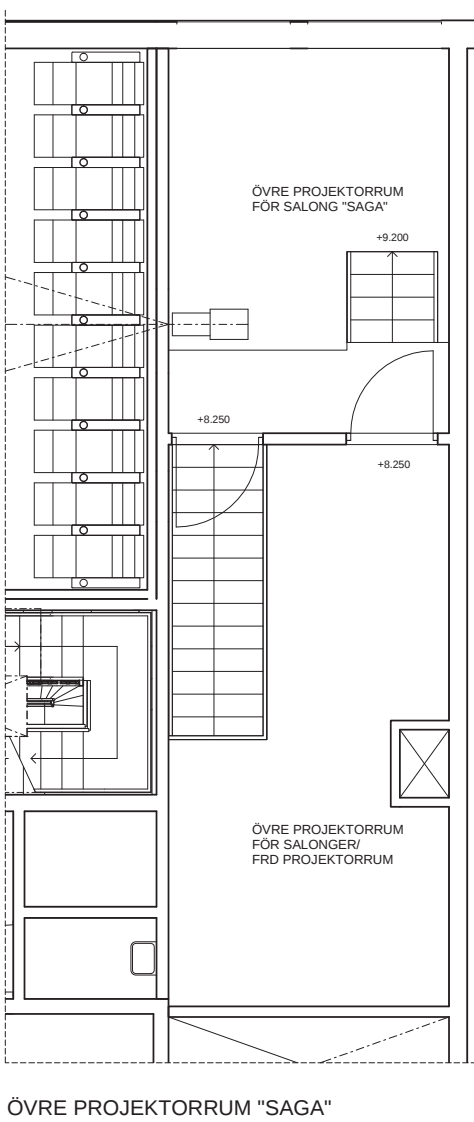
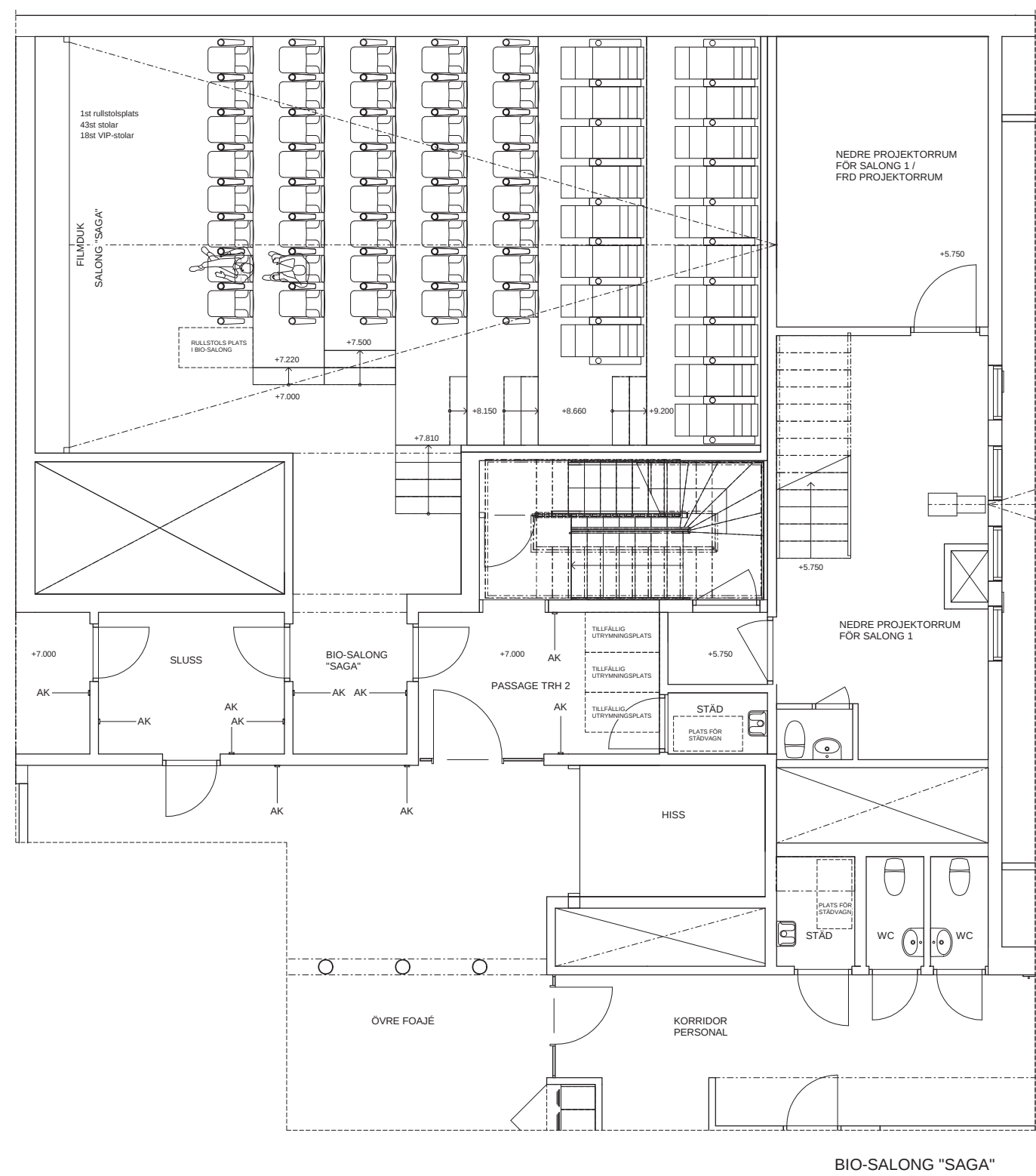
BIO-SALONG "RÖDA LYKTAN"

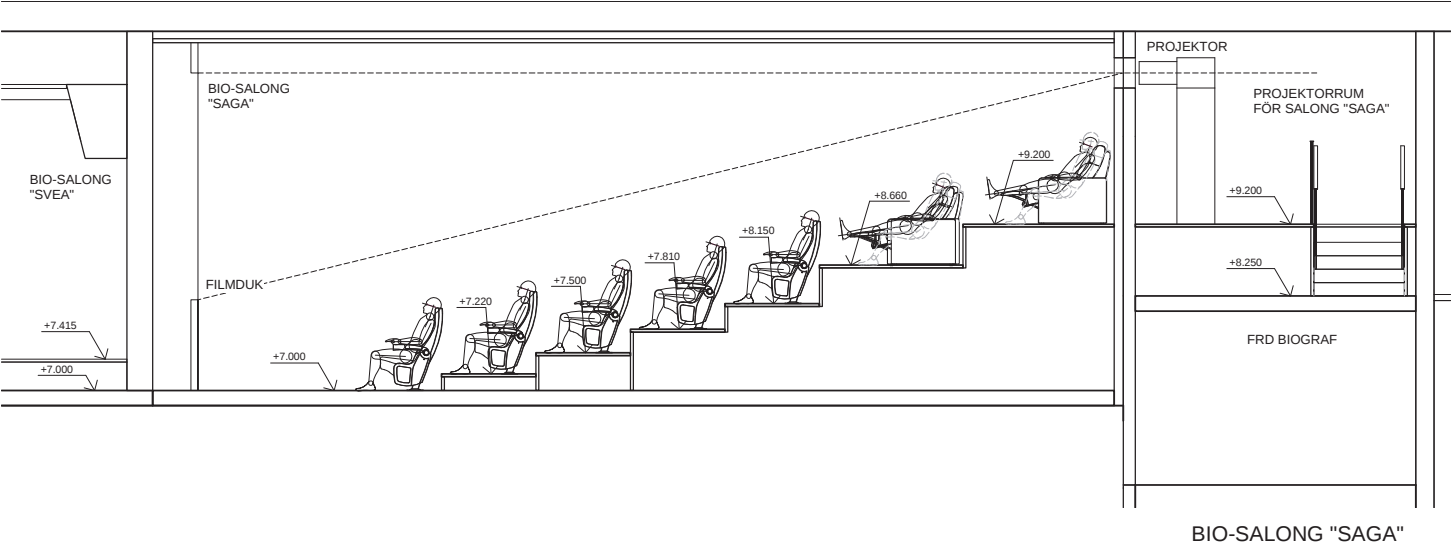
SEKTION BIO-SALONG "RÖDA LYKTAN"

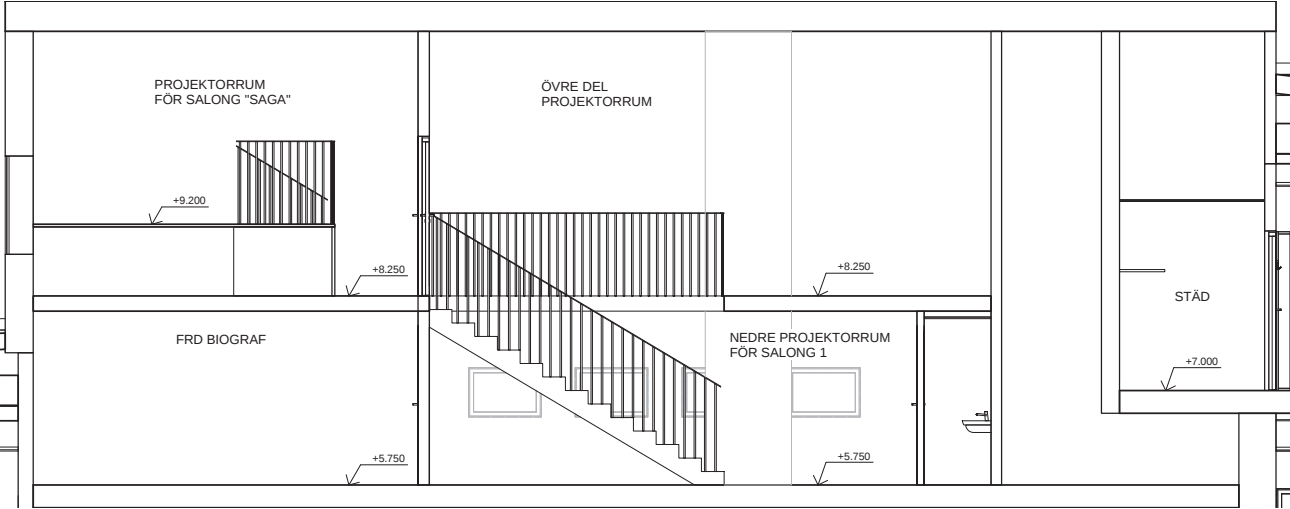
4. VERKSAMHETER - BIOGRAF - SALONG SAGA

4. VERKSAMHETER - BIOGRAF - SALONG SAGA

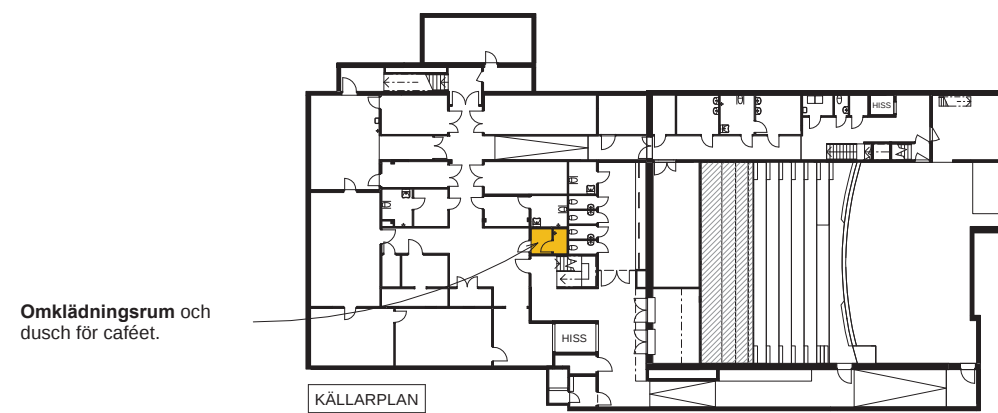
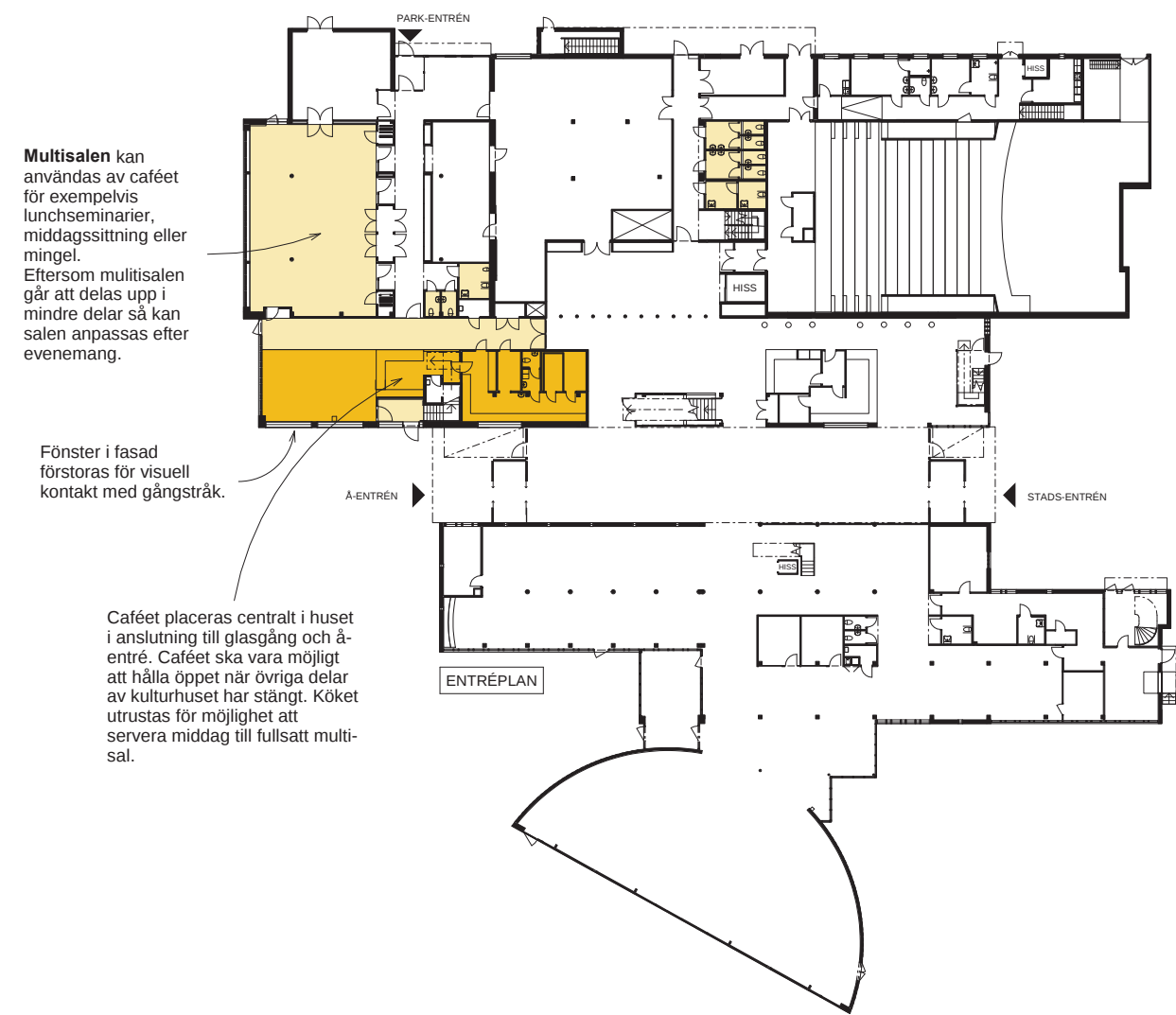
BIO-SALONG "SAGA"

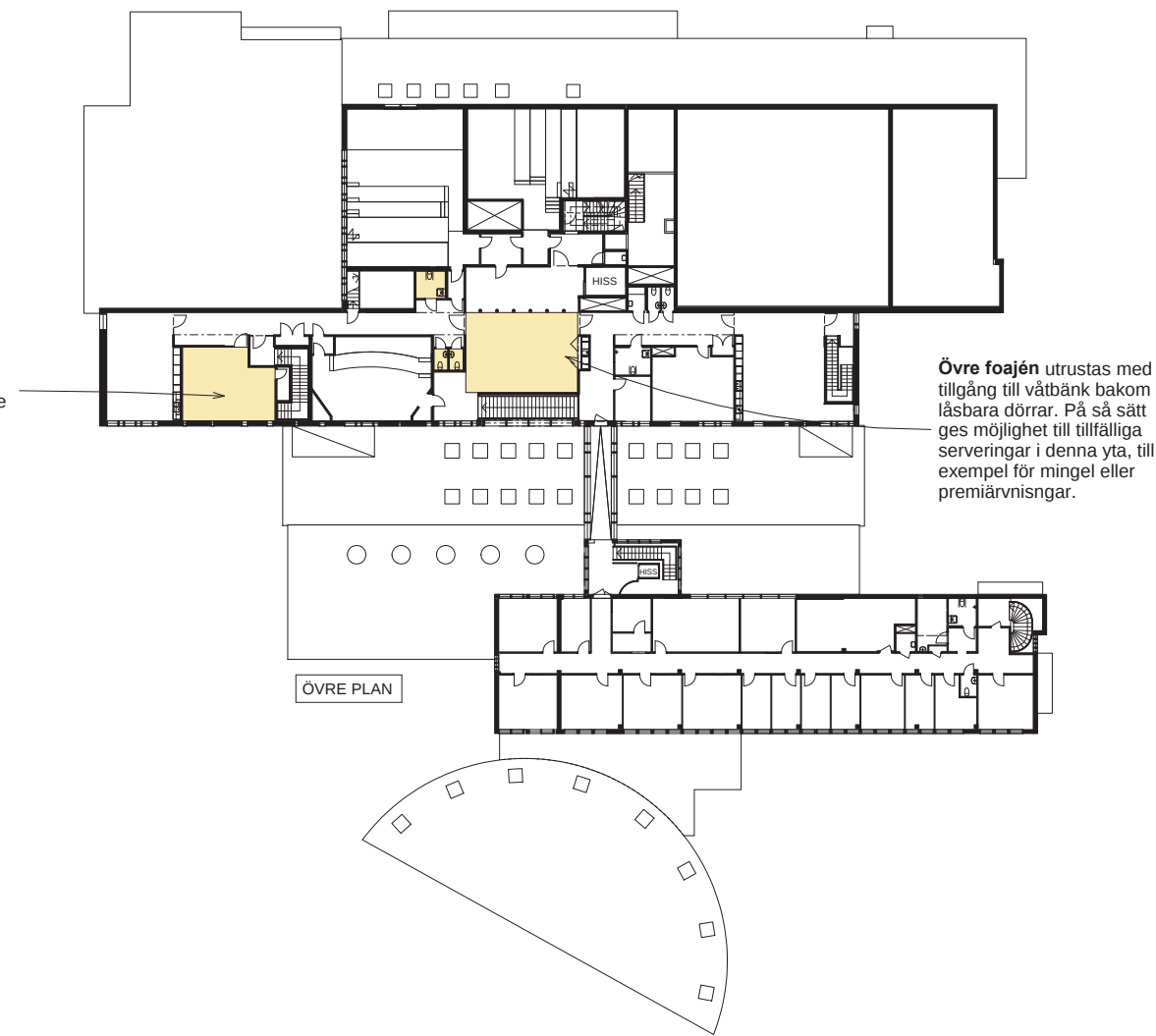
SEKTION NYTT PROJEKTORRUM

4. VERKSAMHETER - CAFÉ

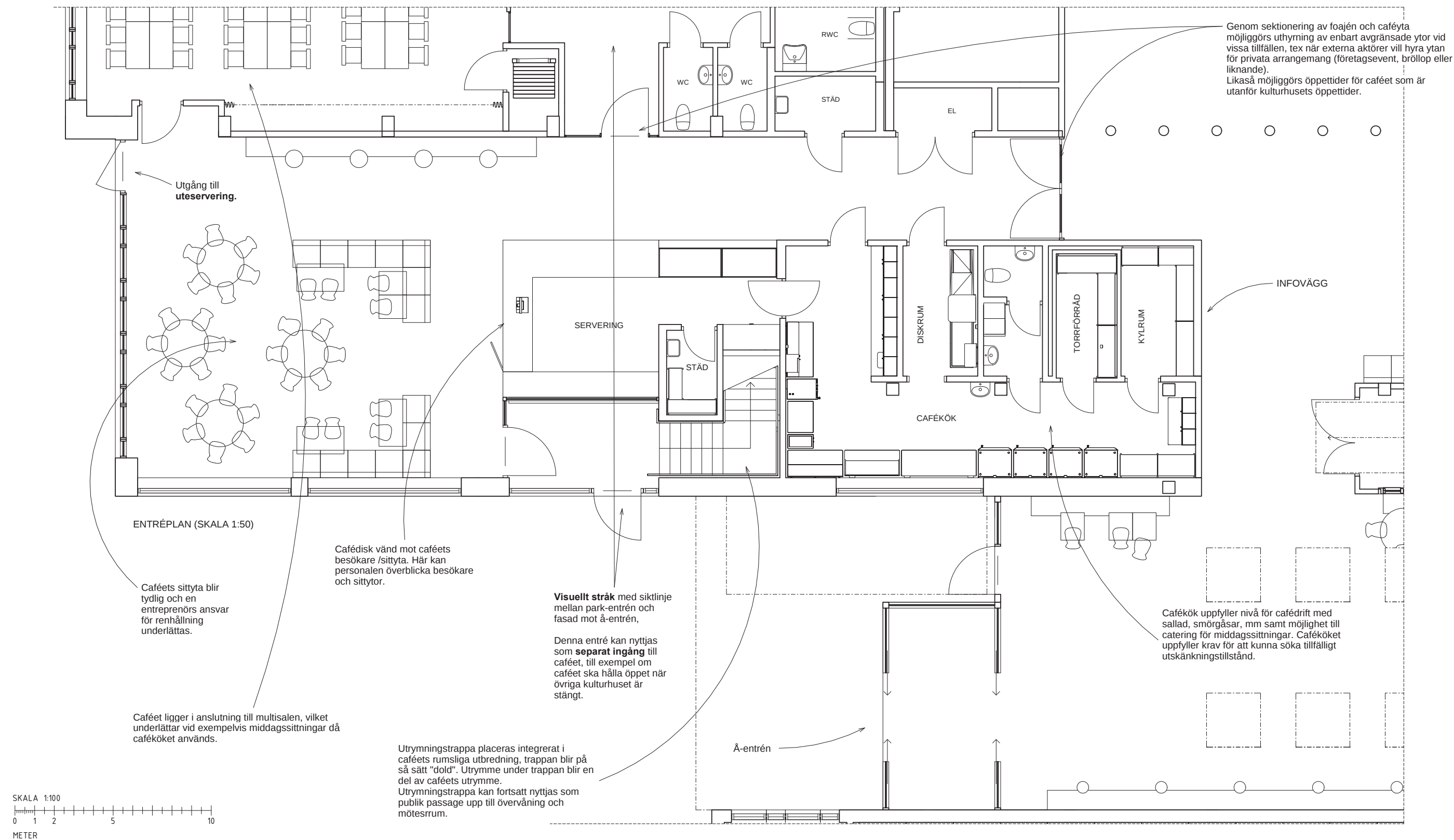

Publikt mötesrum kan nyttjas av caféverksamheten när man har behov av mindre rum för lunch- eller middagssittningar.

- CAFÈ, permanent verksamhet
- CAFÈ, samutnyttjad yta

4. VERKSAMHETER - CAFÉ - KÖK OCH SERVERING

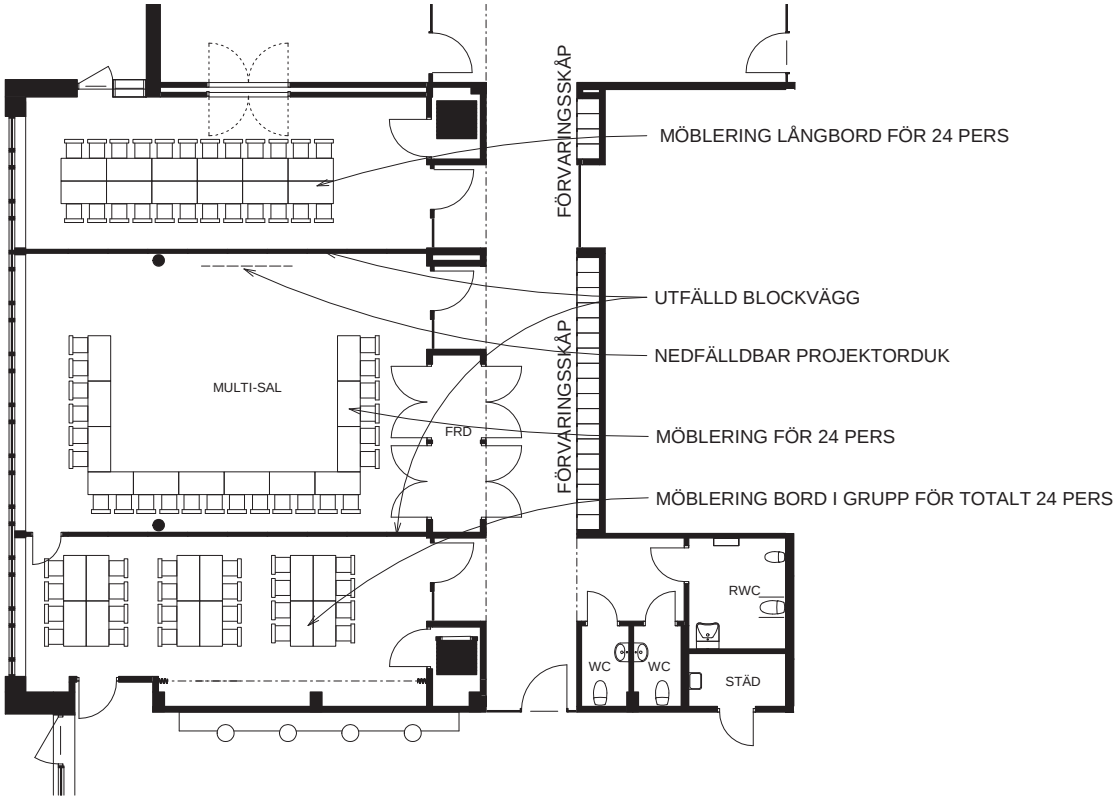
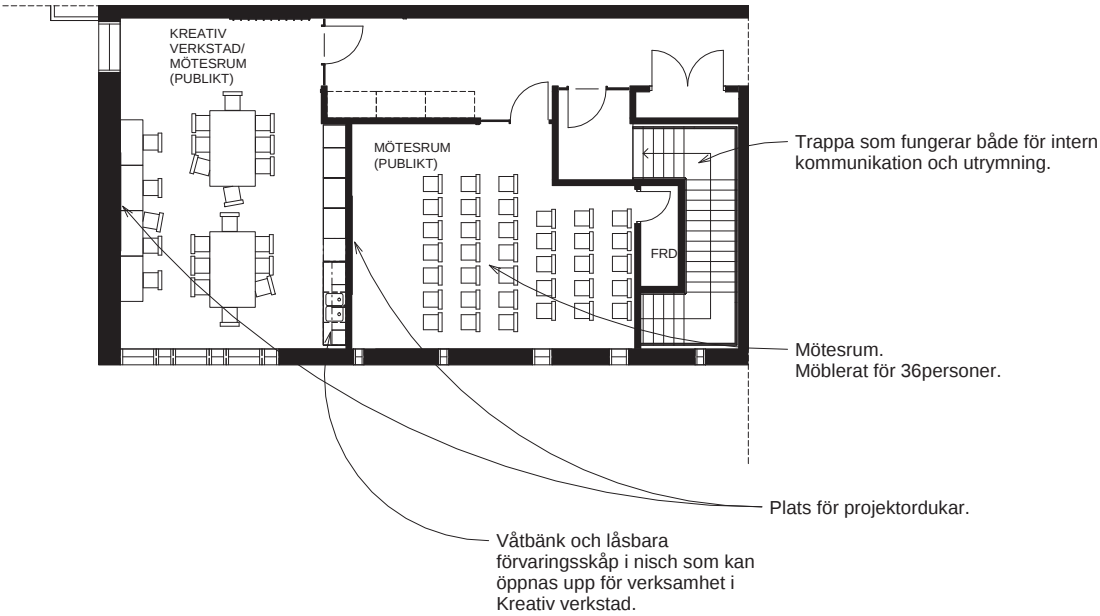

4. VERKSAMHETER - CAFÉ - KÖK OCH SERVERING

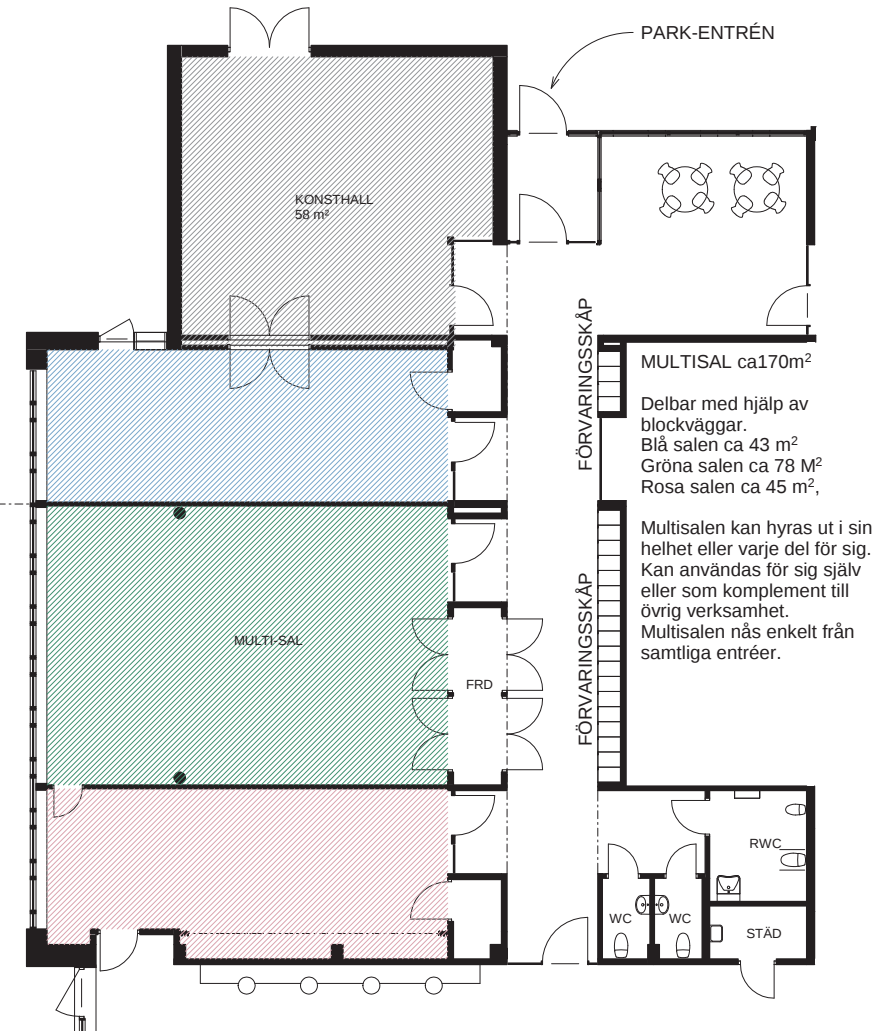

Café-servering. Vy mot uteservering.

4. VERKSAMHETER - KREATIV VERKSTAD OCH MÖTESRUM

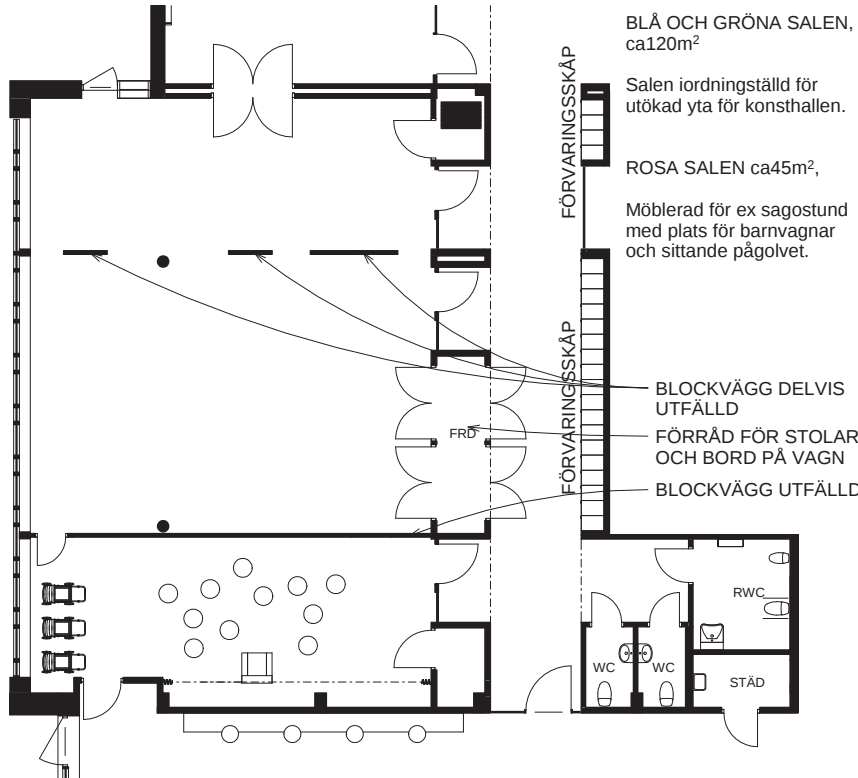
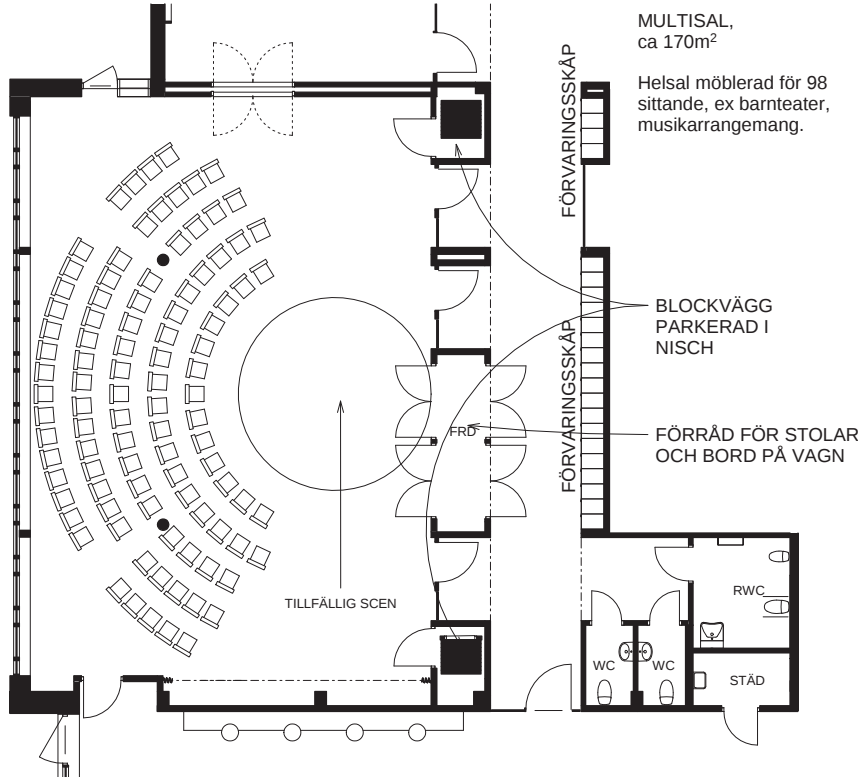
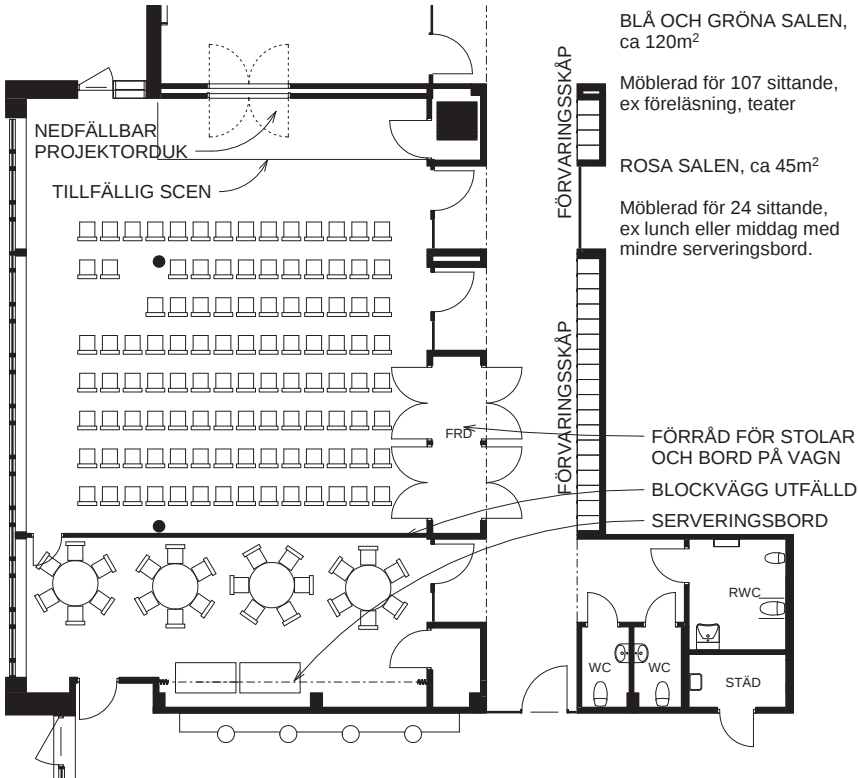
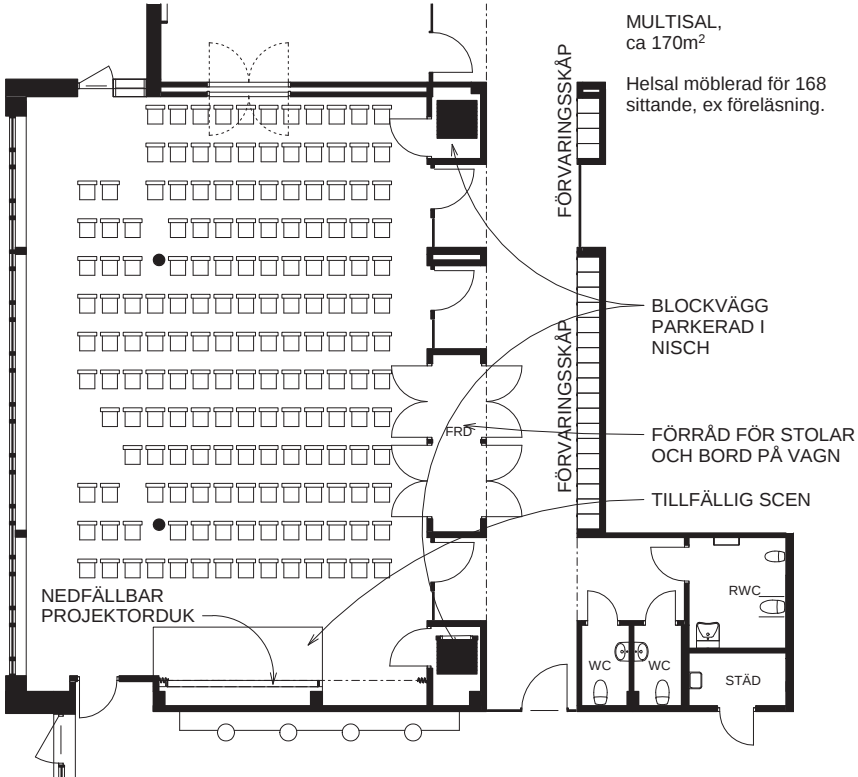
4. VERKSAMHETER - MULTI-SAL

SKALA 1:200

0 1 2 5 10 15 20

METER

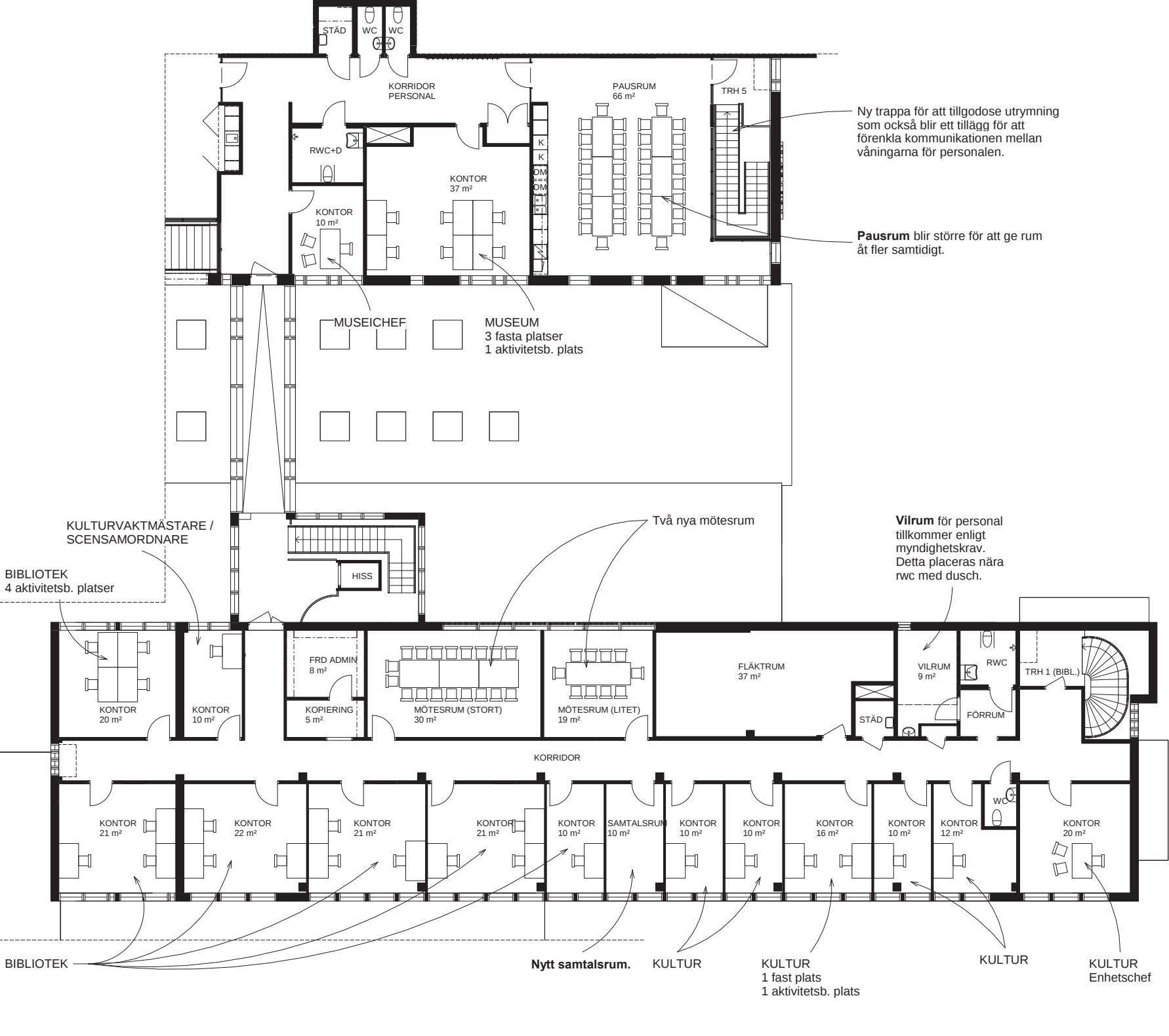

4. VERKSAMHETER - MULTI-SAL

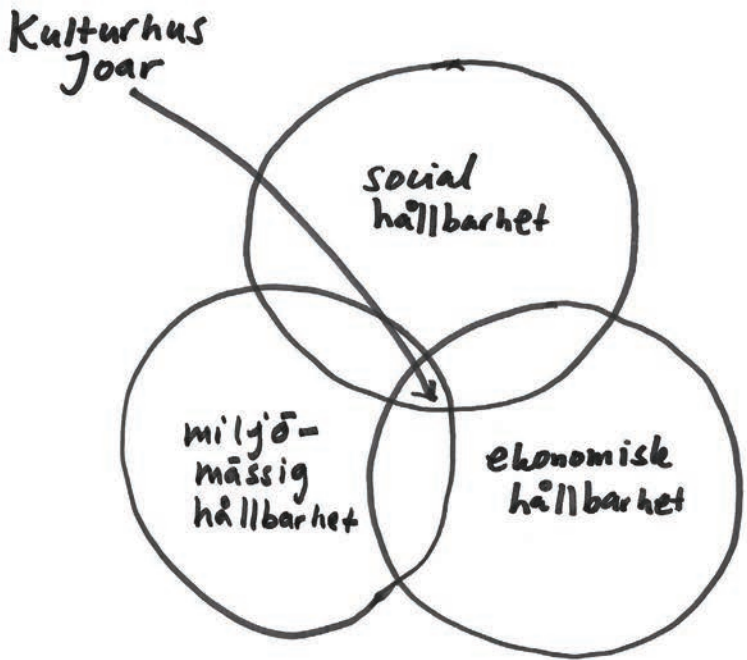

Multi-salen. Bild till vänster: en julmarknad. Bild till höger: musiker repeterar inför konsert.

4. VERKSAMHETER - ADMINISTRATIVA YTOR

5. HÅLLBARHET

HÅLLBARHETSPROGRAM

Syfte med hållbarhetsarbete i projekt Kulturhus Joar

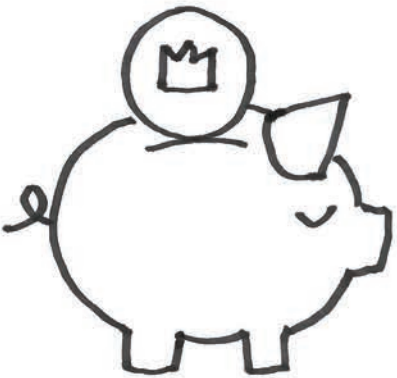
Kulturhus Joar är ett projekt med visionen att medborgarhuset Joar Blå ska renoveras och ställas om till kulturhus. Ambitionen är att tillskapa en attraktiv mötesplats där kulturen står i centrum, en plats med ett stort utbud av aktiviteter och upplevelser som ska vara tillgänglig för alla. Kulturhuset ska på så sätt bidra med något nytt inom Enköpings kommun, en samlad plats för kultur, historia, konst, underhållning, utbildning, föreningsliv, med mera, där de olika verksamheterna kan mötas och synergi-effekter kan uppstå.

Ett hållbarhetsprogram ska fungera som ett internt verktyg och en vägledning genom hela projektet. Hållbarhetsprogrammet skall säkerställa att Kulturhus Joar är ett led i kommunens ambitioner för staden, samt att man inom ramen för projektet tar till vara på kommunens planer om utveckling inom hållbarhetsfrågor.

Befintliga byggnader

Medborgarhuset Joar Blå är idag i stort behov av renovering. Huvudbyggnaden har nått sin tekniska livslängd och uppfyller inte dagens krav när det gäller ventilation, tillgänglighet, brandutrymning, med mera. Biblioteksbyggnaden är i bättre skick, där finns dock behov av att se över byggnadens interna logistik samt att tillgänglighetsanpassa både publika ytor och personalytor.

Den övergripande gestaltningsmässiga ambitionen med projektet är att **förädla de befintliga byggnadskropparna**. Byggnaderna har ett stort kulturhistoriskt och arkitektoniskt värde och här finns en rik historia som bör tas tillvara. Det finns stora miljömässiga vinster av att ta till vara **det redan byggda**. Genom att renovera och utveckla fastigheten, samt öka byggnadernas flexibilitet kan Joar Blå ges ett nytt liv och det nya kulturhuset kan fyllas med verksamheter som kan **samutnyttja ytorna** och hållbart fungera tillsammans under lång tid framöver. Kulturhus Joar skall bli möjligheternas hus.

EKONOMISK HÅLLBARHET

Bakgrund och förutsättningar

Enköpings kommun har som målsättning att arbeta för **ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart Enköping**. Ambitionen är att kommunen ska vara klimatneutral 2030 och för att nå detta vill man prioritera klimatomställningen och minska klimatpåverkan och därmed driftkostnader, under användningsfasen av en byggnad.

Enköping har tillsammans med 22 andra städer och fem myndigheter tecknat under programmet **Viable Cities**. Detta är ett strategiskt

innovationsprogram med fokus på omställningen till klimatneutrala och hållbara städer. Målet med programmet är klimatneutrala städer 2030, med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

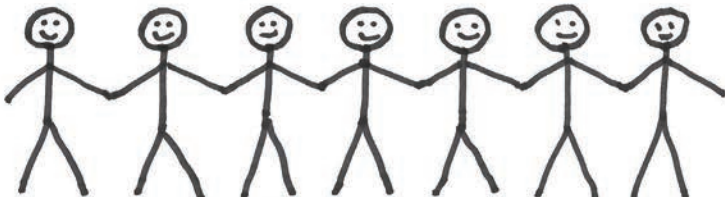
Arbete med ekonomisk hållbarhet inom projektet

Projektet Kulturhus Joar ligger i liv med ambitionen för Viable Cities, genom att **återaktivera ett befintligt hus, återanvända det redan byggda** samt **bygga ut stadens utbud av kultur och mötesplatser**. Enköpings kommun ligger mitt i tillväxtregionen Mälardalen. Det geografiska läget vid Mälaren i kombination med närheten till Stockholm, Uppsala och Västerås gör Enköping till **en attraktiv kommun att bo, leva och verka i**. För att säkerställa kommunens attraktivitet ställs höga krav inte bara på bostadsbyggande och handel utan även på utbudet av övrig service och kultur. Genom att skapa ett nytt centrum för kultur i staden kan ett mervärde komma staden och dess invånare till gagn.

Kulturhus Joar blir en mötesplats som med sitt utbud av teater, konst, utställningar, seminarier, föreläsningar mm, kan locka till ett stort besöksantal, från såväl Enköping som från närliggande kommuner. **Enköpings kommun kan genom kulturhuset komma att ta en ledande roll för aktiviteter kring kultur i Mälardalen.**

Påverkan på den ekonomiska stabiliteten – grön finansiering

Fastighetsbranschen ligger i framkant när det gäller grön finansiering. Det finns **en stark koppling mellan affärsnytta och hållbarhet**. En energieffektiv byggnad leder till ökat driftnetto, högre direktavkastning, är lättare att hyra ut, sälja och leder till minskad kreditrisk. Grönt lån kan också bli något billigare vilket kan öka motivationen för att minska klimatpåverkan och driftkostnaderna. Målsättning i projekt Kulturhus Joar är att arbeta aktivt med frågor om hur man genom klimatsmarta val kan bidra till en större ekonomisk hållbarhet.

5. HÅLLBARHET

SOCIAL HÅLLBARHET

Bakgrund och förutsättningar

Socialt värdeskapande stadsutveckling handlar om hur staden kan främja social hållbarhet med stadsutveckling som verktyg. Att skapa mötesplatser där både vuxna och barn kan interagera tillsammans är viktigt för en social hållbarhet.

Enköpings kommun har utarbetat en långsiktig plan för att säkerställa stadens utveckling samt arbete med hållbarhet och sociala förutsättningar.

Enköpings kommun vilar på sex fokusområden:

1. Skapa förutsättningar för delaktighet i samhällsutvecklingen och tilltro till demokratin
2. Skapa förutsättningar för ett livslångt lärande
3. Skapa förutsättningar för att leva ett självständigt liv
4. Skapa förutsättningar för gemenskap, aktiviteter och upplevelser
5. Skapa förutsättningar för en hållbar och trygg livsmiljö
6. Skapa förutsättningar för mångfasetterat näringsliv och en bred arbetsmarknad

Arbete med social hållbarhet inom projekt Kulturhus Joar

I Kulturhus Joar är målet att främja den sociala hållbarheten, till skapa en mer levande byggnad, en byggnad där olika målgrupper möts. Kulturhus Joar säkerställer Enköpings kommuns arbete med att kommunens invånare ska kunna ta del av ett brett utbud av kultur så som teater, konst, mötesplatser och rum för samtal, seminarier och föreläsningar, med mera.

Genom att skapa gemensamma offentliga rum och fler neutrala vistelseytor, kan man uppfylla **behovet av inkludering och delaktighet**. Genom att skapa ett hus där flera kulturella verksamheter kan samsas och samutnyttja ytor kan besökare till kulturhuset inspireras och få nya idéer och **möjligheter till livslångt lärande**. Genom en variation av olika typer av vistelseytor inom och runt huset kan Kulturhus Joar bidra med att uppfylla en bred variation av behov för olika grupper, från de som söker lugn och ro till de som söker sammanhang, liv och rörelse. Mångfalden skapar stabilitet och **trygghet**.

Social hållbarhet i form av tillgänglighet

Arbetet med att säkerställa god tillgänglighet för alla är av stor vikt i arbetet med projekt Kulturhus Joar. En referensgrupp för tillgänglighet

har utsetts av Funktionsrätt Enköping, med representanter från Enköpings kommuns tillgänglighetsråd, där övriga medlemmar representerar Funktionsrätt Enköping samt den organisation man tillhör. Referensgruppen har bidragit till projektet med underlag för diskussion och förslag på konkreta lösningar. Detta har bidragit till **en hög ambitionsnivå för arbetet med tillgänglighetsfrågor** inom projektet. Kulturhus Joar ska bli en plats där tillgänglighetsanpassningar är inarbetade tidigt i projektet. Målsättningen är att alla ska känna sig välkomna i kulturhuset samt anpassningar för funktionsnedsatta grupper är utförda på en sådan nivå att de upplevs självklara för besökare. Referensgruppen för tillgänglighet ska följa arbetet med projektet ända fram till färdigställande.

Ett kulturhus för barn och ungdomar

Enköpings ungdomars livsmiljö är uttalat en stor del av kommunens hållbarhetsarbete. Kulturhus Joar är tänkt att bli en viktig plats för barn och ungdomar både under skoltid och fritid. Kulturhuset ska fortsatt bidra med bibliotek, studieplatser, barnteater mm. Kulturhuset kommer att ge möjligheter till nyttjande av kreativ verkstad, multi-salen blir en plats för skapande och samtal, foajéytor kommer att bidra med ett utökat offentligt rum där barn och ungdomar kan mötas och få en upplevelse av delaktighet. Museum och konsthall kan tillsammans **inspirera och locka barn och ungdomar till att fördjupa sig och få ökad förståelse för historia, nutid och framtid**.

Programhandlingen går i linje med barnets bästa. En levande plats där det är möjligt att utöva samt ta del av kultur faller direkt in under barnkonventionen, artikel 31 Vila och fritid med barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Under arbetet med förstudien har det samlats in ett underlag av barns önskemål och tankar och dessa har omhändertagits i arbetet med programhandlingen. Önskemål som framkom i förstudien var bland annat funktioner som biograf, café, konsertlokal för livemusik, teaterscen och en skapande verkstad/ateljé med möjlighet till varierat skapande. Under kommande faser görs planering för uppföljning och utvärdering.

En viktig del av projekt Kulturhus Joar är att öka orienterbarheten runt byggnaderna, samt att utveckla närområdet till att bli mer publiktillvänt och barnvänligt. Kopplingen mellan inne och ute samt kontaktytan med den viktiga och livgivande Drömparken är viktig för att uppfylla **behov av rekreation** för kulturhusets besökare. I projektet har särskilt hänsyn tagits kring möjlighet att överblicka och orientera sig, samt möjligheten till kontakt med kulturhusets omgivning. Viktiga utvändiga platsbildningar har identifierats inom projektet kring vilka det finns en ambition att arbeta vidare med i kommande projektering.

Kulturhus Joar blir en viktig del av Enköpings stad. Med sin placering i centrum, i gränsen mellan stadens rutnät och parkmiljöer, får kulturhuset **unika och värdefulla förutsättningar för att bli en**

välbesökt plats. Kulturhuset kan bidra med nya rörelsemönster och fler besökare till staden. Genom detta kan Enköpings näringsliv få en injektion, kulturen i Enköping lyfts fram och plats görs för nya och oanade möten och kulturuttryck.

MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

Bakgrund och förutsättningar

En stad och en byggnad har stor påverkan på miljön. Sveriges miljömål uttalar ambitionen att bevara den biologiska mångfalden samt menar att människors tillgång till natur är en grund för hälsa, livskvalitet och välfärd. I visionen om ekologisk hållbarhet inkluderas medvetna materialval och att minimera risken att bygga in material som kan ha en skadlig effekt på människors hälsa eller miljön. Detta innefattar också att vid en renovering avlägsna material som kan skada miljön.

Fastigheten och området

Inom projektet Kulturhus Joar finns goda förutsättningar att knyta samman byggnader och natur, och på så sätt **bjuda in naturen**. Genom att till skapa sociala mötesplatser som har kontakt med utemiljön kring fastigheten, möjliggörs välbefinnande och rekreation. Konkreta exempel på detta är tex caféverksamhet som flyter ut i parkmiljön, fönster som möjliggör utblick mot grönska och natur, samt platsbildningar i gränssnittet mellan byggnad och park.

5. HÅLLBARHET

I närområdet kring Kulturhus Joar finns en god tillgång till parker och grönytor vilket ger möjlighet till rekreation och hälsa, temperaturutjämning, dagvattenhantering, luftrening, bullerreducering, pollinering, habitat åt arter, med mera. I fortsatt projektering ska dessa förutsättningar tillvaratas och utvecklas.

Material och Avfallshantering

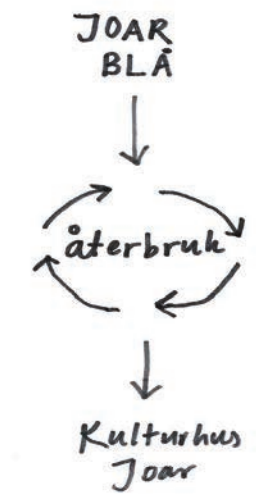
Kulturhus Joar är ett ombyggnadsprojekt, vilket innebär att man tillvaratar de byggnader som redan finns inom kommunen. Det finns stora miljömässiga vinster att **återanvända ett befintligt hus** och på så sätt minska klimatavtrycket vid byggnationen.

Inom projektet Kulturhus Joar är ambitionen att i så stor utsträckning som möjligt återanvända och bevara husgrund, klimat-skäl och konstruktion. Genom detta återanvänder man exempelvis betong och stål och på så sätt kan man undvika ett större klimatavtryck som kommer med nybyggnation. Under arbetet med programhandlingen har det tagits **stora hänsyn till befintlig grund och konstruktion** och byggnadens planlösning utgår i mycket hög utsträckning från befintlig grundkonstruktion. Detta minimerar nya ingrepp i konstruktionen och bidrar till såväl ekonomiska som miljömässiga besparingar i projektet.

I projektet ska medvetna materialval göras. Byggnadsmaterial och byggnadsmetoder ska utvärderas noggrant och dokumenteras på ett sådant sätt att de går att spåra vid framtida åtgärder i byggnaden. Vid rivning av befintliga byggnadsdelar är målsättningen att återanvända och återvinna så mycket som möjligt för att minska klimatavtrycket. Källsortering och avfallshantering är en viktig del för att säkerställa en hållbar drift av verksamheterna. Ett nytt miljöhus planeras för att uppfylla nya krav på avfallshantering under husets driftsfas.

Klimatbesparande åtgärder/återbruk och cirkulära materialflöden

Bygg och rivningsavfall står idag för ca en tredjedel av Sveriges avfallsmängder och de potentiella klimatbesparingarna i återbruk är stora. I en cirkulär bygg- och rivningsprocess bör avfall vara ett begrepp som försvinner alltmer, jungfruliga material vara undantag och användning av återbrukat och återvunnet material normalfallet. Det förutsätter att de befintliga materialen går att demontera, är i bra skick, inte innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen och uppfyller funktionskraven. I syfte att skapa en grund för att kunna ta mer klimatsmarta beslut i projektet kan en LCA-analys (livscykelanalys) göras i kommande projektering av Kulturhus Joar. Detta kan underlätta hållbara beslut i byggprocessens alla skeden. I projektet Kulturhus Joar ska en återbruksinventering genomföras. Detta syftar till att se över vad som kan återanvändas och vilka produkter som ger mest klimatbesparingspotential. Det finns ett högt arkitektoniskt och antikvariskt värde i de befintliga byggnaderna och målsättningen är att dessa värden särskilt ska beaktas i projektet.

För de byggnadsdelar som av olika anledningar måste bytas (byggnadsdelar kan vara uttjänta, inte uppfylla myndighetskrav eller annat) finns det idag ett ökande antal arenor, nätverk och initiativ för samverkan, erfarenhetsåterföring och marknad när det gäller återbruk och "cirkularitet". Detta resulterar i att begagnade byggnadsdelar får ett värde och marknadspris. I projekt Kulturhus Joar kan man i fortsatt projektering genomföra en analys av vilka byggnadsdelar som är aktuella för återbruk i andra sammanhang.

Hållbar energiförsörjning

Medborgarhuset Joar Blå har i nuläget en värmeförsörjning som består av fjärrvärme. I projektet är tanken att tillsammans med kommunens energi- och effektkartläggning utreda vilka besparingsåtgärder som är möjliga.

Målsättningen i Kulturhus Joar är att minska energianvändningen - detta ligger i linje med kommunens mål att minska klimatpåverkan och driftkostnader under användningsfasen av en byggnad.

I fortsatt projektering av Kulturhus Joar är ambitionen att utreda **klimatsmarta lösningar för energi** och på så sätt minska klimatavtryck och bidra till ekonomisk hållbarhet.

När man vill minska energianvändningen i en fastighet är en bra startpunkt att se över byggnadens klimat-skäl. Med klimat-skäl menas fönster, dörrar, väggar och tak. Inom fortsatt projektering av Kulturhus Joar kommer man se över vilka eventuella åtgärder som kan genomföras i byggnadernas klimat-skäl.

Ventilation

I dagsläget har ventilationssystemet i huvudbyggnaden ineffektivt utformat och det har nått sin tekniska livslängd. I biblioteksbyggnaden finns ett befintligt ventilationssystem som ska behållas. I kommande fas av projektet Kulturhus Joar kommer stor vikt läggas på att ta fram en ny ventilationslösning för huvudbyggnaden.

Sverige har höga mål när det gäller att energieffektivisera byggnader där energianvändningen ska vara 50 % mer effektiv 2030 än jämfört med 2005. Återvinning av värmen från inomhus luften är ett gott exempel på hur man kan spara energi och få ett bättre inomhusklimat. Ytterligare åtgärder för energibesparingar kan vara att anpassa ventilationen efter vilken verksamhet som finns i lokalen. Exempelvis kan luftflödet minskas när ingen vistas i lokalen, vilket bidrar till besparingar av både ventilations- och uppvärmningsenergi.

Effektivt utnyttjande av ytor

Att omdisponera ytor i byggnaden kan möjliggöra ett **mer effektivt utnyttjande av lokalerna**, det vill säga att vissa lokaler kan samutnyttjas av flera olika verksamheter. Detta kan ge både ekonomiska och energimässiga besparingsmöjligheter. Genom att samnyttja vissa ytor och arbeta med effektiv schemaläggning så kan ytor nyttjas över större delen av dygnet, och därigenom behöver inte lokaler stå tomma.

Kulturhus Joar ska vara möjlig att sektionera, det vill säga att man ska kunna hålla olika öppettider för olika verksamheter. Detta har möjliggjorts genom effektiv organisation av de olika verksamhetsytorna och analys av de olika verksamheternas karaktär. I arbetet med planlösningen har de olika verksamheterna fått placering utifrån husets beskaffenhet, det vill säga area, rumshöjd, dagsljus, möjlig kontakt med utemiljö har varit viktiga parametrar för att hitta rätt placering i huset. Utöver detta har en noggrann analys gjorts kring vilka verksamheter som behöver ligga nära andra. Exempelvis ska caféverksamhet kunna hålla öppet på tider då övriga verksamheter är stängda, biblioteket ska kunna hålla stängt när glasgården är öppen och multi-salen ska kunna samutnyttjas med konsthallen och café på kvällstid, med flera möjligheter.

Möjligheterna är många i Kulturhus Joar, och den effektiva planlösningen bidrar till en **mer klimatsmart och ekonomiskt hållbar byggnad med plats för gemenskap, lärande och ett brett register av möjliga aktiviteter för kulturhusets besökare**.

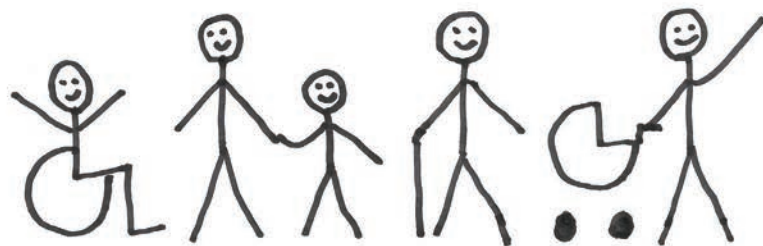
6. TILLGÄNGLIGHET - DE BEFINTLIGA LOKALERNA

Plan- och Bygglagen (PBL), Plan - och Byggförordningen (PBF), Boverkets byggregler (BBR) samt Arbetsplatsutformning (AFS) kräver att byggnader och lokaler ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

BBR ger exempel på olika nedsättningar (3:112 Definitioner och begrepp, Allmänna råd).

Exempel på nedsatt rörelseförmåga är nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben, liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda tex rullstol, rullator eller käpp.

Exempel på nedsatt orienteringsförmåga är nedsatt sy, hörsel, eller kognitiv förmåga (utvecklingsstörning, hjärnskada).

UTVÄRDERING AV DE BEFINTLIGA LOKALERNA

Stora delar av befintliga lokaler i Joar Blå **uppfyller inte dagens krav på tillgänglighet**. Inga delar av källarplan är i dagsläget tillgängliga för person i rullstol då den befintliga hissen på grund av säkerhetsrisk endast används för att transportera gods och inte personer.

Om det skulle uppstå en situation där byggnaderna måste utrymmas så **uppfyller inte byggnaden dagens myndighetskrav för frångänglighet**. Det finns inga tillfälliga utrymningsplatser i källarplan eller på övre plan, och det finns utrymningsvägar i entréplan som inte är frångängliga.

Dagens planlösning med smala och svängda korridorer gör det svårt att navigera i byggnaden om man inte har god lokalkännedom.

Kommunikationsytorna är inte självklara vilket medför att det är svårt att hitta till målpunkter som tex toaletter eller mötesrum. Detta gäller i störst utsträckning Joar Blås huvudbyggnad. Svårigheten med att navigera i byggnaden skapar särskilt problem för personer med kognitiva nedsättningar.

Enklare åtgärder som behöver åtgärdas är bla:

- Kontrastmarkeringar på toaletterna, dörrar, stråk i golv samt på trappor och ledstänger. Även svepytor för entrédörr samt kontrastmarkering på pelare krävs.

- Teleslingor saknas generellt i lokalerna och måste kompletteras tillsammans med genomgående brister i skyltningen som måste ses över.

- Undertak klätt med speglar behöver bytas ut då det är förvirrande för personer med kognitiva nedsättningar och begränsad orienteringsförmåga.

Brister som kräver lite mer ombyggnation innefattar bla:

- Anpassa informationsdisk i biblioteket och biokassan för att kunna möta behovet av rullstolsburna besökare och personal.

- Komplettera med dörrautomatik på dörrar som är svåra att öppna för muskelsvaga och rullstolsburna personer. Det gäller pardörrar som är svåra att hantera, samt dörrar med dörrstängare som är tunga. Pardörrar där båda dörrbladen måste öppnas för att få tillgänglig passage ska helst undvikas.

- Placering av befintliga armbågskontakter som inte sitter tillgängligt behöver ses över och flyttas.

- Samtliga dörrar i kontorsdelen på bibliotekets övre plan uppfyller inte kravet på fritt mått som är 800mm. Minimum är att gångjärnen byts till en modell som flyttar dörrbladet tillräckligt mycket för att fritt mått uppnås.

- Komplettering på ledstänger till trappor så att längd utanför första och sista steg uppfylls.

Brister som kräver större ombyggnationer är:

- I hela byggnaden finns **endast en toalett (RWC)** som uppfyller dagens myndighetskrav för funktionsmått. Det finns några toaletter som är större och är försedda med stödhandtag, men som inte är tillräckligt stora för personer i rullstol.

Fler tillgängliga RWC måste tillskapas i både personalutrymmen och

publika utrymmen på samtliga våningsplan. Viktigt att placering är i närheten av den verksamhet som bedrivs.

- I stora salongen finns idag platser för personer i rullstol på sista raden. **Dessa är dock inte tillräckligt stora och utrymmet för att manövrera är begränsat**, bla pga vägg bakom platserna och stolsinfästningar i golvet.

- **Stora scenen och tillhörande bakomutrymmen och loger är inte tillgängliga** för rullstolsburna personer.

- **I de mindre biosalongerna finns det inga dedikerade platser för rullstol alls**. Biosalong 2 är inte anpassad alls för person i rullstol då det är för smala passagemått att ens komma in.

I biosalong 3-5 kan ev tillgänglig rullstolsplats tillskapas, men entrésituationerna till salongerna är oerhört begränsade och gör det svårt att nyttjas av någon i rullstol.

- **I dag saknas tillfälliga utrymningsplatser på källarplan och övre plan**. Detta är ett krav att tillskapa då man bedriver verksamhet som är tillgänglig. Dessa ska vara till antalet proportionerliga utifrån personantalet som kan tänkas vistas i lokalerna och ska vara placerade i nära anslutning av utrymningsväg. Dessa ska även förses med tvåvägskommunikation.

- **Smala korridorsmått** omöjliggör 90° sväng för utomhusrullstol, dvs sväng in till ett rum. Garderober på övre plan i korridor utanför mötesrum tar upp yta och bör tas bort för att ge möjlighet för en bättre manövrering.

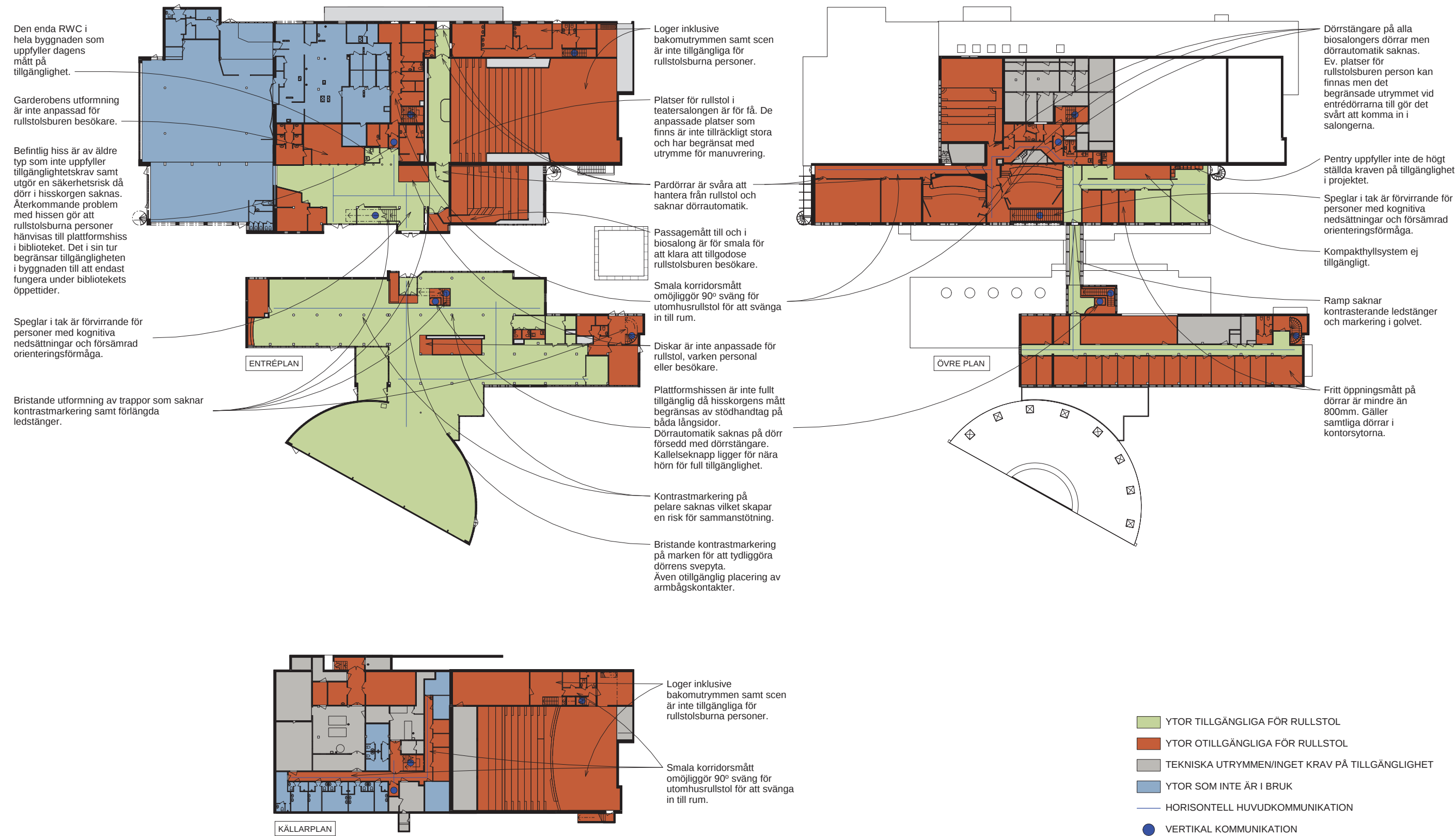
- **Hissen i huvudbyggnaden är för liten och uppfyller inte dagens krav för tillgänglighet**. Den har också brister i sin utformning då den saknar dörr i hisskorgen, vilket är en säkerhetsrisk. Tillkallningsknapp ligger också svåråtkomligt i hörn. Hissen används därför i dagsläget endast för transport av gods mellan källarplan och entréplan. Rullstolsburen personal och besökare som ska till övre plan hänvisas därför till plattformshissen i biblioteket, och vidare genom personalutrymmen på övre plan. Det innebär att tillgängligheten till övre plan är begränsad till bibliotekets öppettider och beroende av att personal följer med och ledsagar.

Hissen behöver ersättas av en större som uppfyller dagens krav för transport av personer och tillgänglighet.

- **Hissen i biblioteket uppfyller inte dagens krav för tillgänglighet** då hisskorgens mått begränsas av stödhandtag på båda sidor. Dörrarna är även försedda med dörrstängare men ingen dörrautomatik vilket gör det svårt för någon i rullstol eller muskelsvag att öppna den. Placering av kallelseknapp är inte heller tillgänglig.

För att plattformshissen ska bli fullt tillgänglig måste den anpassas där ett av stödhandtagen i hisskorgen tas bort, dörrar kompletteras med dörrautomatik, samt justera placering av kallelseknapp.

6. TILLGÄNGLIGHET - DE BEFINTLIGA LOKALERNA

6. TILLGÄNGLIGHET - PROGRAMHANDLINGENS FÖRSLAG

UTVÄRDERING AV DEN FÖRESLAGNA PLANLÖSNINGEN

Entréplan

Tre nya, tydliga och tillgängliga entréer tillskapas i det nya förslaget för Kulturhus Joar.

De två befintliga byggnaderna binds ihop med en ”glasgång” samtidigt som den gamla restaurangen och danslokalens ytor nu disponeras av kulturella funktioner som multi-sal, museum, konsthall och café.

Stora delar av entréplanet kommer nu att bestå av publika ytor där man även kompletterar med ny kassa för bio, turistinfo och tillhörande shop.

Alla dessa utrymmen blir tillgängliga för rullstolsburna besökare och kommer med hjälp av tekniska lösningar och kulör/kontrast även vara tillgängliga för synskadade, hörselskadade, och personer med andra funktionsnedsättningar.

Även personaldelarna (loge, turistinfo, biokassa, servering i café, administrativa ytor, tillgänglig toalett, omklädningsrum, samt ytor för biblioteket) är utformade på det sättet att det tillåter arbete för rullstolsburen personal.

Stora salongen har uppgraderats och det har tillskapats fullt tillgängliga platser för rullstolsburna personer på bakre och främre raden. Det kommer också att finnas möjlighet vid samtliga rullstolsplatser att flytta sig från rullstolen till en bekväm biofåtölj.

En enkel och logisk planlösning med god överblickbarhet, tydliga kommunikationsutrymmen mellan entréer och målfunktioner ökar orienterbarheten och tryggheten.

Planlösningen kompletteras med tillgängliga toaletter, förvaringsskåp och platser där man kan vänta på taxi. En ny stor hiss, centralt belägen, länkar samman alla våningar i byggnaden för en enkel vertikal kommunikation. Även befintlig hiss i biblioteket åtgärdas för att uppfylla kraven på tillgänglighet.

Utrymningsvägar på entréplanet är tydliga för gående såsom för rullstolsanvändare. Alla utrymningsvägar på entréplanet har tillgång direkt ut i det fria utomhus. Lämplig skyltning och tekniska lösningar kommer att komplettera dessa vilket gör dem frångängliga även i rullstol.

Övre plan

På övervåningen av huvudbyggnaden har det projekterats tre mindre biosalonger, ett mötesrum, en kreativ verkstad samt tillhörande funktioner som toaletter (varav en RWC som är publik) och en övre

foajé. Denna del nås via den nya, stora hissen samt befintliga trappor.

Byggnaden har även kompletterats med två nya trapphus för utrymning som kan användas även i den dagliga driften. Dessa trapphus ger bra förutsättningar för utrymning och intern vertikal kommunikation.

De horisontala kommunikationsutrymmena är nu tydliga och den vertikala kommunikationen är jämnt fördelad över byggnaden.

De tre biosalongerna uppfyller nu tillgänglighetskraven i entrésituationerna och har alla försetts med rullstolsplats.

Utrymningsplatser med tvåvägskommunikation har tillskapats både i de publika samt administrativa ytorna.

De administrativa delarna har kompletterats med tillgängliga RWC, viltrum, kopieringsrum, nya mötesrum. Samtliga befintliga kontor har också tillgänglighetsanpassats.

Källarplan

Den nya, stora hissen har två utgångar i källarplan. Från hissen når man en nedre foajé (för kulturhusets besökare) eller en generös korridor (personalutrymmen) i anslutning till den befintliga trappan. ***Källarplan har kompletterats med en passage till stora salongen som gör främre raden av teatersalongen tillgänglig, samt scenen frångänglig, för rullstolsburna personer.***

Breda korridorer, ny foajé med tillgänglig RWC och förvaringsskåp samt garderob är en värdefull komplettering av publika ytor i källarvåningen.

Loge-området är i förslaget försett med totalt fyra loger, två på källarplan och två på entréplan. I båda dessa våningar finns tillgänglig RWC med dusch i närhet till loger, samt en ny tillgänglig hiss som sammanbinder de två loge-planen.

Loge-utrymmena har blivit tillgängliga även via personalutrymmen i källaren efter tillskapandet av en ramp mellan dessa. Det underlättar personalflödena och förbättrar tillgängligheten.

Tidigare tekniska utrymmen samt omklädningsrum har strukturerats om och blivit rymliga, tillgängliga personalytor som nu inrymmer verkstad, förvaringsytor samt två tillgängliga omklädningsrum med RWC och dusch, samt driftutrymmen.

Tydliga kommunikations-stråk ökar orienterbarheten och tryggheten och tillsammans med skyltning, tekniska lösningar och kontraster i kulörer, bidrar det till bättre tillgänglighet och frångänglighet.

Tillfälliga utrymningsplatser med tvåvägskommunikation har också tillskapats i anslutning till utrymningsväg på två av varandra oberoende

platser, samt i personalutrymmen.

Undantag från krav på full tillgänglighet

Möjlighet finns till mindre undantag från tillgänglighetskraven (PBL 8 kap. § 6, pkt. 1) om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för. I Kulturhus Joar förekommer sådana undantag:

1. Arbete i biografen - Det är en liten biograf så det arbetar max två personer samtidigt. En person som sitter i kassan och en som sköter insläpp, fixar teknik, städar salongerna mellan föreställningarna och som kan hjälpa till om något händer. Detta kräver att personen måste kunna röra sig fritt i hela salongen.

Kassören går hem efter sista filmstart och personen som då är kvar måste kunna hjälpa till vid exempelvis en brand, gå upp i salongens stolsfält och hjälpa folk ut, hantera brandsläckare, mm.

Även i projektorrummet kan det finnas en hel del moment som kräver att man står upp. Projektorerna sitter högt upp för att kunna lysa ut över publikens huvuden, vilket innebär att vid lampbyten, krånglande linsmotorer och andra saker som behöver åtgärdas under arbetets gång behöver man stå bredvid projektorn, ibland på en pall.

För biopersonalen finns det även en del driftarbete i lokalen, tex dra in levererade pallar med läskedrycker från inlastningen till förråd och kassa, samt att fylla läskkylar och liknande. Det är arbetsuppgifter som kräver god rörlighet, styrka och räckvidd i armar och ben och därför bedöms sådana arbetsuppgifter inte kunna göras från en rullstol.

2. Arbete i café - Det är ett litet café och det kommer mest troligt vara en person som sköter alla uppgifter inkl. disken, försäljning i serveringen, tillredning av mat, uppackning i kylar, hantering av leveranser, mm. Det är arbetsuppgifter som kräver god rörlighet, styrka och räckvidd i armar och ben och därför bedöms sådana arbetsuppgifter inte kunna göras från en rullstol.

Det finns dock utrymme för en ev. rullstolsburen praktikant eller extrapersonal som kan arbeta i kassan och serveringen. Tillgång till tvättställ finns i bakutrymmet. Omklädningsrum för cafépersonal finns i källaren men är inte anpassat för rullstolsburen person. Om en rullstolsburen person kommer att jobba i caféet behövs plats för ett tillgängligt omklädningsrum säkerställas (det finns tillgängliga omklädningsrum i byggnaden).

3. Arbete i garderob - Personal som arbetar i garderob behöver ha god rörlighet i kroppen samt räckvidd för att kunna hänga besökarnas jackor, kappor, etc på krokar och galgar i garderoben. Därför bedöms dessa arbetsuppgifter inte möjliga att utföras från en rullstol.

6. TILLGÄNGLIGHET - PROGRAMHANDLINGENS FÖRSLAG

